

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра соціальної педагогіки**

**Министерство образования и науки Российской Федерации
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение
высшего профессионального образования
«Владимирский государственный университет
имени Александра Григорьевича и Николая Григорьевича Столетовых»**

Педагогический институт

Факультет дошкольного и начального образования

Кафедра начального образования

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МАТЕРІАЛИ

**II міжнародної студентської науково-практичної конференції,
присвяченої 210-річчю з дня заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди**

Харків 2014
Владимир 2014

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри соціальної
педагогіки Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
М.П. Васильєвої

Актуальні проблеми соціально-педагогічних досліджень. Матеріали міжнародної студентської науково-практичної конференції 22-23 квітня 2014 року, присвяченої 210-річчю з дня заснування ХНПУ імені Г.С. Сковороди. /За редакцією М.П. Васильєвої. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2014. – 83 с.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 3 від 07.04.2014 р.*

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2014.
© Кафедра соціальної педагогіки, 2014.
© Васильєва М.П., 2014.

ЗМІСТ

1.СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В РІЗНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ СЕРЕДОВИЩАХ

БРЕУС А.С. «Соціально-педагогічна діяльність з використанням ігрових технологій щодо соціалізації молодших школярів»

ДУДНИК Т.В. «Формування соціальної компетентності дошкільника через сюжетно-рольову гру в умовах дитячого садка»

ЗАПОРОЖЕЦЬ О. В. «Технологія соціалізації обдарованої дитини старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу»

ЛЄПЬОШКІНА В.С. «Соціально-педагогічна діяльність з адаптації дошкільників до умов дитячого садка валеологічними засобами»

СИТНИКОВА Д.С. «Соціально-педагогічна діяльність з адаптації дитини молодшого дошкільного віку до дитячого садка з використанням засобів етнопедагогіки»

УДОВЕНКО Н.В. «Зміст підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціальної адаптації дошкільнят етнопедагогічними засобами»

ЧЕРНІКОВА О.О. «Технологія використання українського фольклору як засіб соціалізації молодших школярів»

ЧУМАК Я.В. «Соціально-педагогічна діяльність з тудового виховання дітей засобами ігрової діяльності в умовах дошкільного навчального закладу»

ЯРОЦУК К.І. «Практичні питання підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики агресивної поведінки старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі»

2. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЄЮ

ГОРДІЄНКО К.О. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики жорстокого поводження з підлітками в сім'ях»

ЗАДОНСЬКА Ю.І. «Соціально - педагогічна діяльність з профілактики проявів агресії у підлітків з багатодітної сім'ї»

ЗАЙМИДРОГА О.О. «Соціально-педагогічна технологія з формування сімейних цінностей у дітей у дошкільному навчальному закладі»

ІСІЧЕНКО А.В. «Технологія роботи соціального педагога з профілактики проявів агресивної поведінки підлітків з неповних сімей у знз»

КОТЛЯР С.О. «Технологія роботи соціального педагога з соціального виховання дитини в умовах одностаттєвої сім'ї»

МАТВЄЄВА Ю.В. «Теоретичний аналіз соціального виховання дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику у знз»

НІКОЛАЄНКО З.В. «Соціально-педагогічна діяльність із соціальної реабілітації дітей сиріт у дитячому будинку сімейного типу»

ПЛАТОНОВА Д. «Социально – педагогическое взаимодействие с современными семьями»

ХЛАПОНІН С.С. «Соціально-педагогічна діяльність з підлітками із багатодітних сімей у загальноосвітньому навчальному закладі: теоретичний аспект»

ШВЕДОВА О. А., ЕВСЮКОВА Н. И. «Задачи деятельности социального педагога с семьёй»

3.ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

БАКЛУШИНА О.В. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики наркоманії серед старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі»

ГОЛОВНЯ В.О. «Практичні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки серед підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах»

ЗАДОЯ І.А. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики алкогольної залежності підлітків у загальноосвітньому закладі з використанням засобів етнопедагогіки»

КАРУНИК В.Є. «Фактори, що впливають на вживання алкоголю у підлітковому віці»

КУЗУБ Д. О. «Програма соціально-педагогічної діяльності з профілактики делінквентної поведінки старших підлітків»

МАКОВЕЦЬКА О.М. «Теоретичні питання профілактики делінквентної поведінки підлітків в загальноосвітніх навчальних закладах»

НІКОЛАЄНКО Ю.Г. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики тютюнопаління старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі»

ПАНЧЕНКО О. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики тютюнопаління серед підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу»

РЕПНА В.С. «Підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики конфліктності учнів у загальноосвітніх навчальних закладах»

РУЗАЙКІНА В. В. «Проблема профілактики наркоманії серед підлітків в загальних навчальних закладах»

СУРОВА Ю. В. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики правопорушень підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі»

ТРИПОЛЬСЬКА А.С. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики правопорушень серед підлітків у знз»

ТЯПКІНА Ю.О. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку в загальноосвітньому навчальному закладі»

ЧЕРКАШИНА Ю.О. «Теоретичні основи профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку у загальноосвітніх навчальних закладах»

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

БАБАШ А.Р. «Проблема організації волонтерської діяльності молоді»

ВОРОНІНА Р.В. «Соціально-педагогічна діяльність з формування соціальної активності молоді у вищих навчальних закладах»

КАРЕВА К. С. «Социализация детей в семье в процессе организации досуговой деятельности»

КОЗИС Я.М. «Теоретичні питання профорієнтаційної роботи зі старшокласниками в загальноосвітніх навчальних закладах»

КРОХМАЛЬ О.В. «Соціально-педагогічна діяльність з формування готовності старшокласників до особистісного самовизначення»

КУЛИК А.В. «Технологія формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку засобами телебачення»

ОРЕХОВА Н., СУЩЕВА Д. «Подготовка педагогов к воспитательной деятельности»

ПАРФЕНЕНКО Ю.В. «Соціально-педагогічна діяльність з профорієнтації учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів»

ПЕТРИЦА М.М. «Соціально-педагогічна діяльність з формування патріотичної спрямованості підлітків з використанням засобів соціальної реклами»

ТИМОШЕНКО А.М. «Соціально педагогічна діяльність з соціального виховання молодших школярів засобами етнокультурних традицій в загальноосвітніх навчальних закладах»

ТРОФИМЕЦЬ О.С. «Технологія соціально-педагогічної діяльності з адаптації студентів до умов навчання у вищому навчальному закладі засобами дозвілля»

5. РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

ГЛАДУН В.А, ГЛАДУН Т.А. «Інклюзивна освіта для дітей з проблемами здоров'я: законодавчо-нормативна база та практичний досвід»

КАЗЬОННОВА К. М. «Технологія роботи соціального педагога з формування соціальної активності дітей старшого шкільного віку з обмеженими можливостями»

КРАМАРЕНКО О. О. «Практичні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів до статевого виховання підлітків»

МАШКІНА А.О. «Проблема адаптації першокласників до колективу однолітків у загальноосвітніх навчальних закладах»

ПЕТРУШИНА Я.О. «Соціально-педагогічна діяльність з морального виховання молодших школярів у знз»

ПІКА О. «Соціально-педагогічна діяльність з профілактики дезадаптації обдарованих старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі»

РАДЧЕНКО Ю.В. «Технологія роботи соціального педагога з соціального виховання молодших школярів з використанням творчої спадщини В. О.Сухомлинського»

СВИСТУН І.Ю. «Соціальне виховання підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах засобами національної культури»

СЕМЕНЕНКО О.В. «Проблема профілактики тривожності у дітей молодшого шкільного віку в загальноосвітньому навчальному закладі»

СИДОРЕНКО О.А. «Соціально-педагогічна діяльність з адаптації першокласника до умов школи»

СОСКОВА А.М. «Соціально-педагогічна діяльність з соціального виховання молодших школярів засобами казки»

ШЕВЧЕНКО М.С. «Теоретичний аналіз проблеми адаптації обдарованих дітей молодшого шкільного віку до умов загальноосвітнього навчального закладу»

6. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ

ВОРОНІНА І.К. «Технологія роботисоціального педагога з профілактики схильності до алкогольної залежності серед неповнолітніх у центрі соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді»

КОЖАН І.М. «Підготовка майбутнього соціального педагога до роботи з сім'ями, в яких виховується дитина-інвалід в умовах центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді»

КРИКУН А.Ю. «Проблема профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку в умовах інтернатного закладу»

ОКАНЬ О.М. «Соціально-педагогічна діяльність з адаптації дітей-сиріт молодшого шкільного віку у центрі соціально-психологічної реабілітації»

ПАПІЙ О.С. «Технологія соціально-педагогічної діяльності вихователя з соціалізації молодших школярів з використанням літературних засобів у центрі соціально-психологічної реабілітації»

РАЦІЄВСЬКА В.В. «Програма соціально-педагогічної діяльності з корекції делінквентної поведінки підлітків у центрі соціально-психологічної реабілітації дітей»

ФІНОГЄЄВА Є.Л. «Технологія роботи соціального педагога з профілактики девіантної поведінки підлітків у професійно-технічному навчальному закладі»

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В РІЗНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ СЕРЕДОВИЩАХ

Бреус А.С.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ВИКОРИСТАННЯМ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства особливого значення набуває проблема соціалізації підростаючого покоління, а саме акцентується увага на такій віковій категорії, як молодші школярі. У даний час процес соціалізації трактується не тільки як свідоме засвоєння норм, правил суспільства, накопичення соціального досвіду, але й творча самореалізація особистості.

Такий процес соціалізації починається з активно-перетворюючої діяльності, що дозволяє учням сформувати соціальні зв'язки, оволодіти способами практичної діяльності, творчо самореалізуватися. Ігрова діяльність є основою у навчально-виховному процесі, яка спрямована на оволодіння соціальними ролями. Сформованість кожної ролі дозволяє школярам не тільки успішно адаптуватися у новому соціальному оточенні, але й використовувати одержані знання і уміння в процесі навчання та життєдіяльному процесі. Існують різноманітні ігри, які дозволяють учасникам розвивати комунікативні навички та соціально-психологічні якості особистості, які необхідні дітям для соціалізації. Це такі як: дидактичні, рольові, інтелектуальні, пізнавальні. Різні аспекти ігрової діяльності досліджуються науковцями з давен. Наприклад: (А.Вербицький, К.Грей) - підвищення ефективності навчання за допомогою різних видів ігор, (Т.Коннікова, Є.Фоміна) - можливості сюжетно-рольових ігор у соціалізації особистості. Та, попри таку поширеність розробки проблеми, виникає питання саме соціально-педагогічної діяльності з використання ігрових технологій щодо соціалізації молодших школярів. Таким чином, якщо в навчально-виховний процес молодшої школи включити розроблену технологію соціально-педагогічної діяльності з використання ігрових технологій щодо соціалізації молодших школярів через організацію цілеспрямованої виховної роботи соціального педагога, то це дасть можливість сприянню розвитку соціально-значних якостей та формуванню соціально-активних навичок у дітей.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ЧЕРЕЗ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВУ ГРУ В УМОВАХ ДИТЯЧОГО САДКА

Актуальність проблеми формування основ соціальної компетентності дошкільників обумовлена тим, що необхідно виховувати незалежну особистість, здатну до самореалізації в змінному соціумі, а також завдяки можливості користуватися всіма здобутками та перевагами національної системи освіти та науки України, зможе бути соціально мобільною, активною і творчою в людському співтоваристві. Виховання суспільно значущих якостей у підростаючого покоління – являється неодмінною складовою формування соціально-компетентної особистості, формування якої необхідно починати з дошкільного віку.

Аналіз наукової літератури з даної проблеми дозволив виявити такі її аспекти: Л.Виготський, Д.Ельконін, О.Запорожець, В. Котирло (психологічні аспекти); К.Гросс, А.Бондаренко, В.Євдокимов, О.Пехота, І. Прокопенко (педагогічний аспект); О. Безпалько, О.Василенко, А.Капська, А.Рижанова (соціально-педагогічний); Н.Захарова, О.Кононко, В.Кузьменко (методичний аспект).

Аналіз ідей дослідників дозволив виявити низку труднощів формування соціальної компетентності дошкільника через сюжетно-рольову гру в умовах дитячого садка, для вирішення яких був впроваджений експеримент в ДНЗ «Сонечко» смт. Артемівки, ціллю якого було впровадити комплекс сюжетно-рольових ігор, спрямованих на розвиток таких компонентів соціальної компетентності: формування почуття відповідальності, вміння йти на компроміс, дотримання етичних норм, вміння співчувати, вміння спілкуватися та вміння долати труднощі.

Сюжетно-рольова гра сприяла легкому протіканню процесу формування соціальної компетентності дошкільника, що підтвердило ефективність використання розробленої технології та дозволило обґрунтувати необхідність її використання в процесі нагромадження дитиною необхідного соціального досвіду в соціальній сфері.

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Старший дошкільний вік для обдарованої дитини – це важливий період, адже вона залучається до соціальних функцій культури, норм поведінки, характерних для середовища дошкільного навчального закладу.

Аналіз науково-методичної літератури з проблеми соціалізації обдарованих дітей показав, що її досліджено у таких напрямках: О.Кононко (психологічні особливості соціалізації дітей до дитячого садка). Т. Бланк (виявлення, навчання та розвиток обдарованих дітей), О. Литовченко (організаційно-педагогічні умови соціалізації).

Аналіз досвіду розробки спеціалістами технології роботи з обдарованою дитиною старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу дозволив виділити, що робота з обдарованою дитиною повинна враховувати такі фактори, як досвід, спеціальну підготовку, світогляд і інтереси вихованців, тобто бути гнучкою і відповідати індивідуальним і груповим потребам. Педагог постійно повинен слідкувати за обдарованою дитиною та за тією групою людей, з якими вона контактує найбільше. Різноманітність методів в роботі з обдарованою дитиною підвищує ймовірність успішної соціалізації.

На основі узагальнення досвіду роботи з обдарованими дітьми розроблено технологію діяльності соціального педагога з соціалізації обдарованої дитини старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу. Вона передбачала підвищення рівня емоційної зрілості обдарованої дитини, корекції негативних проявів поведінки, вольовій регуляції та комунікативній готовності до життя у соціумі, що сприяло успішній соціалізації обдарованої дитини старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу. Подальшого розвитку потребують питання вирішення проблем соціалізації обдарованої дитини старшого дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу з урахуванням не лише віку дитини, але і її психологічного стану та особливостей поведінки у колективі.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО УМОВ ДИТЯЧОГО САДКА ВАЛЕОЛОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ

У сучасному суспільстві внаслідок багаторазового зростання динамічності життя, постійних і різких змін у політичній, економічній та соціальних сферах, особливі вимоги висуваються до здатності людини бути пристосованою до цих змін. Потреба держави у зміцненні адаптаційного потенціалу дитини чітко простежується у законодавстві країни. Так, у Законі України «Про дошкільну освіту» одним із завдань передбачається забезпечення гармонійної адаптації та функціонування особистості в соціумі. Тому важливим питанням постає організація діяльності соціального педагога з адаптації дітей дошкільного віку до умов дитячого садка.

Аналіз наукової літератури з проблеми адаптації дітей до умов дитячого садка валеологічними засобами показав, що її досліджено в таких напрямках: соціально-педагогічні аспекти виховання дітей дошкільного віку (Т.Алексєєнко, С. Болтівець); соціальна адаптація дітей дошкільного віку до нових умов (М.Галагузова, О. Кононко); використання валеологічних засобів у роботі вихователя дитячого садка (А.Богущ, О.Савченко).

На основі досліджень вищезазначених учених було теоретично обґрунтовано та розроблено комплекс засобів для подолання проблем, що перешкоджають адаптацію дітей дошкільного віку до умов дитячого садка. Розв'язання проблеми передбачає здійснення: аналізу особливостей дошкільного віку, виявлення проблеми соціальної адаптації дітей до умов дитячого садка, обґрунтування необхідності створення додаткових засобів соціальної адаптації; розробка соціально-педагогічної технології та комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з соціальної адаптації дітей до умов дитячого садка валеологічними засобами; експериментального впровадження розробленої соціально-педагогічної технології адаптації дітей до умов дитячого садка валеологічними засобами, узагальнення отриманих результатів.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ДИТЯЧОГО САДКА З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Дошкільні заклади першими відкривають перед дитиною світ суспільного життя. Велика кількість несприятливих чинників, зумовлених соціальною нестабільністю, негативно впливають на сучасну дитину і можуть загальмувати розвиток потенційних можливостей особистості. Тому, надходження дитини у новий колектив дошкільної установи, що пов'язано зі значними змінами у її життєдіяльності потребує цілеспрямованого соціально-виховного впливу. За таких умов у суспільстві дуже гостро постає проблема соціальної адаптації та збереження здоров'я особистості.

Аналіз наукової літератури з проблеми соціально-педагогічної діяльності з адаптації показав, що її досліджено в таких аспектах: теоретико-методологічні проблеми соціалізації дитини (В.М. Бехтерев, Н.Д. Ватутіна); психологічні і фізіологічні особливості (Л.С. Виготський, М.В. Савчин); теоретичні основи соціально-педагогічної діяльності (А.Й. Капська, О.О. Безпелко, В.П. Шпак); особливості вікової адаптації до умов дитячого садка (О.В. Самаріна, С.М. Якименська); дезадаптаційні процеси у дошкільний період (Н.М. Захарова, Г.М. Левицька, Л.Д. Мартинова); ігрові та етнопедагогічні методи і засоби соціалізації дошкільників (О.С. Найден, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський).

Узагальнення ідей вищезазначених авторів дозволило розробити комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з соціальної адаптації «КРОК ЗА КРОКОМ», що передбачає такі напрями діяльності: з дітьми (ліплення української народної іграшки, народні пальчикові ігри, заняття по мотивам українських казок), з батьками (бесіди, відео-презентації, консультації), з вихователями (анкетування, лекції, інтерактивні заняття-практикуми). Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка етнопедагогічних методів та засобів діяльності з профілактики дезадаптаційних проявів у дошкільнят.

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНЯТ ЕТНОПЕДАГОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ

Підготовка майбутніх соціальних педагогів до соціальної адаптації дошкільнят етнопедагогічними засобами досить складний та багатогранний процес, що забезпечується створенням необхідних педагогічних умов для оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, професійним досвідом з метою формування особистісно-професійних якостей, результатом чого є сформованість професійної компетентності соціальних педагогів до роботи із дошкільниками.

Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми професійної підготовки у вищому навчальному закладі дозволяє стверджувати, що її досліджували: Н.Ахмерова, А.Богущ, Р.Комраков, Л.Магомедова, - які виходили з того, що підготовка майбутніх фахівців повинна забезпечуватися завдяки опорі на особистісний, культурологічний підходи, прикладну соціально-педагогічну направленість, вивчення студентами етнопедагогіки та визнання необхідності використання її засобів у подальшій діяльності.

Ми вважаємо, що у процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціальної адаптації дошкільників необхідно: 1) використовувати такі етнопедагогічні засоби: слово, фольклор, навчання, національні звичаї й традиції, режим дня, літературу та мистецтво, ігри та іграшки, свята, обряди, символи, атрибути, адже саме вони є надійною основою подальшого позитивного психічного розвитку дитини та становлення повноцінної особистості; 2) створювати професійно-навчальні ситуації, які передбачатимуть використання етнопедагогічних знань та умінь, стимулюватимуть творчу та пізнавальну активність студентів, сприятимуть оволодінню способами отримання і оперування знаннями при вирішенні конкретних завдань та ін.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення особливостей підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціально-адаптаційної діяльності з дошкільнятами з сімей «групи ризику».

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На сучасному етапі одним із основних завдань соціалізації дитини у є залучення її до розвитку культури свого народу та любов до нього. Тому цей гармонійний та позитивний процес входження дитини у соціум повинен спиратися на вивчення українського фольклору як у навчальній діяльності, так і в позашкільній.

Як засіб соціалізації підростаючого покоління за допомогою використання українського фольклору досліджували: М.Кучинський, М.Лановик, Г.Мільченко, С.Савельєва (вивчали український фольклор у різних аспектах її вивчення у початковій школі); І.Вікторенко, В.Скіпакевич, Т.Конькова (досліджують проблеми формування пізнавальної активності молодших школярів засобами українського фольклору, подають нові технології вивчення малих фольклорних жанрів і методику їх проведення).

Аналізуючи досвід такого процесу, можна визначити напрями, на які впливає український фольклор під час соціалізації дитини. Це і налагодження комунікативних навичок, морально-етичне виховання, розвиток вміння уникати конфліктів, становлення особистості, виховання взаємоповаги, прояв лідерських якостей, формування рис самоврядування, набуття досвіду соціальної взаємодії. Розроблена технологія для роботи соціального педагога складається з декілька етапів (підготовчий, основний, підсумковий), що дає можливість діагностувати та розробляти заходи попереджувально - профілактичної діяльності, використовуючи народні ігри, прислів'я, приказки, народні звичаї, тощо. Впровадження цієї технології на сучасному етапі дозволить соціальним педагогам, психологам та класним керівникам використовувати її на практиці для поліпшення соціалізації, комунікабельності, самостійності, емоційної зрілості, самооцінки та пізнавально – творчої діяльності дитини. А при виникненні у дитини труднощів у життєдіяльності на різних етапах, дасть можливість їй знайти самостійно вихід та реалізувати свої мрії і сподівання.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ТУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Трудове виховання — це цілеспрямований процес формування в дітей трудових навичок і вмінь, поваги до праці дорослих, стійких переконань, що праця є життєвою необхідністю, звички до трудової діяльності.

Теоретичні питання трудового виховання розроблялися вітчизняними та закордонними педагогами та психологами: К.Д. Ушинським, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинським, Р.С. Буре, Г.Н. Годіною, А.П. Усовою, Я.Н. Коломинським, О.В. Запорожець, Д.Б. Ельконіним тощо.

Однак, проблема не знайшла достатнього висвітлення в дослідженнях соціальних педагогів. Ми пов'язуємо це з нещодавним введенням посади соціального педагога до штату працівників дошкільних навчальних закладів.

Аналіз соціально-педагогічної літератури дозволив визначити сутність соціально-педагогічної діяльності з трудового виховання дітей в умовах дошкільного навчального закладу як комплексну роботу соціального педагога, психолога, завідувачки садка, вихователя, нянечки та батьків, що включає такі основні види: самообслуговування, господарчо-побутова праця й праця в природі, яка систематично здійснюється з трьох років через основні форми організації праці дітей – доручення, чергування, колективна праця.

На базі Дмитро-Дар'ївського дошкільного навчального закладу була ефективно апробована комплексна програма соціально-педагогічної діяльності по трудовому вихованню дітей засобами ігрової діяльності. Метою програми було підвищення в дітей рівня розвитку культури практичної діяльності, виховання інтересу до праці дорослих, поваги до людини-трудівника; формування системи знань, необхідних для трудової діяльності; формування досвіду суспільно корисної діяльності; позитивно-емоційного ціннісного ставлення до праці, як до форми буття й способу самореалізації людини.

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

За даними Державного комітету статистики України, зростає кількість старших дошкільників, які проявляють агресію та агресивну поведінку, що веде у подальшому до формування девіантної поведінки. Тому важливою стає професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики агресивної поведінки старших дошкільників у дошкільному навчальному закладі.

На основі аналізу та узагальнення наукових праць Н. Пихтіної, Н. Заверико, М. Малькова з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики агресивної поведінки старших дошкільників було виявлено, що вона має здійснюватися з використанням таких підходів: міждисциплінарний; комплексно-інтегративний; діяльнісно-технологічний; професійно-спрямований; особистісно-орієнтований, що дозволяють здійснювати процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики агресивної поведінки дошкільників більш організовано, системно та цілісно. Для здійснення такої підготовки нами розроблено комплекс засобів, який складається з трьох компонентів: теоретичний, практичний, мотиваційний, які дозволяють сформувати у майбутніх соціальних педагогів професійно необхідні знання з основ профілактики агресивної поведінки старших дошкільників, а також відповідні уміння та навички.

Перспективними напрямками подальших досліджень є: підготовка майбутніх соціальних педагогів до просвітницької роботи з вихователями дошкільного навчального закладу та батьками старших дошкільників з профілактики агресивної поведінки; підготовка майбутніх соціальних педагогів до організації арт-терапевтичних майстер-класів з профілактики агресивної поведінки старших дошкільників.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЄЮ

Гордієнко К.О.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ПІДЛІТКАМИ В СІМ'ЯХ

Українські діти зазнають насильства в сім'ї, з боку суспільства і держави, стають жертвами міжнаціональних конфліктів. Домінуючим є підхід, згідно з яким під статті Кримінального Кодексу України підпадає незначна частина дій з очевидним і відчутним збитком для здоров'я дитини, таких як вбивства, катування, тілесні ушкодження і т.д. Генеральна прокуратура України щороку фіксує близько 2 млн. дітей віком до 14 років, що піддаються побиттю і катувань з боку батьків. В даний час можливості держави у вирішенні соціальних проблем обмежені, діти стають самою незахищеною категорією населення. Тому держава зацікавлена в тому, щоб забезпечити захист дітей від усіх форм експлуатації та насильства над особистістю. Різні аспекти проблеми насильства над особистістю розглянуті в працях Н. Макіавеллі, К. Маркса, З. Фрейда, Л.Болясова, І.Мельниченка та ін. Спираючись на практичний досвід дослідників було розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики жорстокого поводження з підлітками в сім'ях, яка спрямована на зниження жорстокості до дітей в сім'ях за такими етапами: Перший етап - організаційно-діяльнісний (захід «Батьки та діти – одна сім'я», анкетування «Моє життя в сім'ї та школі», методика «Рівень агресії», залучення дитини до роботи зі шкільним психологом, виховний захід на тему «Здоровим бути – круто!»). Другий етап - діагностично-профілактичний (класний час «Допоможи дитині», бесіда «Хто Я у сім'ї», тренінгове заняття «Ми проти насилля»). Третій етап – підсумковий (бесіда «Насилля у сім'ї», анкетування для батьків «Жорстоке поводження з дітьми», проведення методики-малюнку «Сім'я без насилля», заохочення дітей «групи ризику» до позашкільної діяльності). Таким чином, соціально-педагогічна діяльність з профілактики жорстокого поводження з підлітками в сім'ях забезпечить уникнення помилок у поведінці батьків.

СОЦІАЛЬНО - ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ З БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що багатодітна родина має сприятливі умови виховання, оскільки діти ростуть в тісних взаєминах один з одним у сімейному колективі і, як правило, з раннього віку привчаються виконувати певні обов'язки і допомагати один одному. Разом з тим бувають випадки, коли діти не мають один з одним тісних родинних зв'язків, що може сприяти агресивній поведінці.

Теоретичними питаннями соціально - педагогічної діяльності з профілактики проявів агресії у підлітків з багатодітної родини займалися : А.І. Антонов, Н. Ф. Басова, О.В. Безпалько, Н. Ф. Дивіцина, І.Д. Зверева, Г.М. Лактіонова, С.Я. Харченко. У зв'язку з даною проблемою пріоритетним завданням соціально - педагогічної діяльності в школі полягає в тому, щоб висвітлити та усунути основні проблеми підлітків з багатодітної родини. Для цього ми розробили комплексну програму з профілактики проявів агресії у підлітків. Комплексна програма складається з трьох етапів, що містять у собі різні засоби взаємодії :

1. Організаційно - діяльнісний (методика "Рівень агресії, анкета "Які ми батьки", захід на тему "Допоможи батькам", виховний захід "Спорт-це здоров'я");
2. Корекційно - розвиваючий (круглий стіл "Наші проблеми", гра "Сліпий та поводитир", класний захід "Допоможи природі", спартакіада "Разом ми сила");
3. Підсумковий (гра "З друзями цікавіше", бесіда "Що таке дружба", «Як бути справжнім другом», спортивне змагання "В здоровому тілі - здоровий дух").

В комплексній програмі ми використали методики, які сприяли зниженню рівня агресивної поведінки та допомогли підліткам знайти спільну мову з колективом. Таким чином, розроблена нами комплексна програма забезпечить зниження кількості проявів агресії серед підлітків з багатодітної родини.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ З ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ У ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У віковій психології підкреслюється, щодошкільний вік охоплює великий період дитинства від третього до шостого-сьомого року життя дитини. Саме в дошкільному віці дитина стає дорослішою, самостійнішою та більш незалежнішою.

О. Ботвь зазначає, що дитина формується як особистість і повністю розкривається у світі дорослих. В цьому віці у дитини дуже добре формується розуміння про світ, про свою сім'ю, формуються сімейні цінності, почуття гордості за свою родину, почуття відповідальності за свої вчинки, за свої традиції, за свій народ.

А. Ковальчук вважає, що сімейні цінності – це те, що важливо та необхідно для сім'ї, той необхідний «цемент», який групу людей з схожим генетичним кодом та спільними інтересами об'єднує в дружнє співтовариство. Кожна сім'я має своє коло, добре сформованих сімейних цінностей. Соціально-педагогічна діяльність у дошкільному навчальному закладі має на меті організацію роботи з дітьми та батьками, з педагогічним колективом та документацією ДНЗ. Головною метою діяльності, на думку І. Зверевой є формування сімейних, духовно-моральних та загальнолюдських цінностей.

Питаннями соціально-педагогічної діяльності у ДНЗ вивчали О. Безпалько, В. Бочарова, Т. Веретенко, І. Зверева, А. Рижанова, та інші. Ці дослідники розкривають зміст соціального виховання дітей дошкільного віку, наголошують на важливості співпраці з батьками дітей та з педагогічним колективом дошкільного навчального закладу.

З метою формування стійких сімейних цінностей у дітей дошкільного віку було теоретично обгрунтовано, розроблено та експериментально впроваджено соціально-педагогічну технологію. За характером спрямованості вона є загальною, цільовою, направленою на групу дошкільнят і включає в себе наступні етапи: підготовчий, організаційно-діяльнісний, контрольнo-корекційний.

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ З НЕПОВНИХ СІМЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Агресивна поведінка молоді проявляється у широкому діапазоні від різких висловлювань до фізичних дій. Підлітки з неповних сімей знаходяться у групі ризику, через проблеми, які існують у неповних сім'ях, а саме: дефіцит спілкування, матеріальні проблеми, проблеми соціалізації, а особливо відсутність одного з батьків, це може бути основою виникнення нападів агресивності. Соціально-педагогічну діяльність з дитиною з агресивними проявами поведінки розглядали такі науковці як Г.Абрамова, Л.Алексеева, В.Бехтерева, Г. Бочкарьова, М.Галагузова, І.Дубровіна, А.Лічко, Р.Овчарова та ін. На практиці соціальні педагоги не достатньо підготовлені до такого виду соціально-педагогічної діяльності. Для проведення профілактики агресивної поведінки підлітків з неповних сімей необхідно розробити технологію, метою якої є: попередження проявів агресивної поведінки підлітків з неповної сім'ї в умовах ЗНЗ. Технологія містить три етапи: підготовчий (форми, методи: діагностування рівня агресивності, самооцінки, статусу в колективі, рівня конфліктності; бесіда: «Як уникнути злість та гнів»; лекція психолога для батьків «Подолання проявів агресивності підлітків», семінар для класних керівників «Агресія в шкільному середовищі»). Основний етап (форми, методи: комплексні тренінгові вправи «Альтернатива гніву», «Формування поведінки»; психологічний клуб «STOP-агресія»; тренінг «Ми – команда!»; рольова гра «Минуле-майбутнє»; вечір обміну думками «Досягнення»; дошка візуалізації «Мрії»; загальношкільний захід «Хвилина слави»; «День імені» в класі; консультаційний клуб «Батьківські групи». Заклучний етап (форми, методи: повторне діагностування за методиками, круглий стіл «Обмін враженнями», дискусія «Я подолав агресію!»).

Розроблена технологія сприятиме підвищенню рівня самооцінки, статусу підлітка в колективі, підвищенню його комунікативних навичок, навичок відреагування агресивної поведінки.

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ОДНОДІТНОЇ СІМ'Ї

Актуальність дослідження обумовлена тим, що сім'я є необхідним життєвим осередком, який захищає індивіда від деструктивного сьогодення та виконує важливі соціальні функції. Саме у сім'ї формується сприймання дітьми людей, навколишньої дійсності, самих себе, досвіду сімейного життя, ставлення до неї як найважливішої духовної цінності, здійснюється моральне, естетичне, трудове навчання, закладаються основи культури, здоров'я дитини, професійне самовизначення.

Одnodітна сім'я – це сім'я, в якій присутня одна дитина. Така сім'я обмежує можливості дитини у спілкуванні, отриманні досвіду колективної діяльності. Виховання однієї дитини має безліч варіантів, однак усі вони переважно базуються на необмеженій любові до неї. Якщо ж відсутні педагогічні норми у задоволенні батьками побажань та потреб дитини, тоді проявляються такі риси як егоїзм, неординарність поведінки тощо.

З метою подолання наведених вище проблем було розроблено технологію роботи соціального педагога з соціального виховання дитини в умовах одnodітної сім'ї, що містить етапи: підготовчий, основний та заключний.

1. На першому – підготовчому етапі - головним завданням було зацікавлення одnodітних сімей до участі в анкетуванні.
2. Основний етап – ознайомлення з особливостями виховання в одnodітній сім'ї та заповнення анкет.
3. Останній етап включав проголошення результатів сім'ям, які проходили анкетування.

Впровадження технології з соціального виховання дитини в умовах одnodітної сім'ї сприяє налагодженню та покращенню взаємовідносин в сім'ї, змістовній організації сімейного дозвілля, подоланню конфліктів та сварок в сім'ї, розвитку творчих, інтелектуальних, комунікативних та інших здібностей батьків та дітей, а також формуванню толерантності у ставленні батьків до своїх дітей.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ СІМЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ У ЗНЗ

Актуальність проблеми соціального виховання дітей молодшого шкільного віку зумовлена соціокультурними реаліями України ХХІ століття, які гостро поставили завдання наповнення змісту соціального виховання підростаючого покоління. У дітей, які виховуються у сім'ях групи ризику процес соціального виховання проходить з ускладненнями та порушеннями, тому необхідним є здійснення соціально–педагогічної діяльності з соціального виховання дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику.

На основі аналізу теоретичних праць О.Безпалько, Л.Міщук, А.Мудріка та інших науковців було визначено сутність та особливості соціального виховання дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику у загальноосвітніх навчальних закладах, як комплексу соціально–педагогічних заходів, спрямованих на реалізацію духовного потенціалу дітей молодшого шкільного віку, з метою формування позитивних ціннісних орієнтацій та успішної соціалізації.

Виокремлено такі соціально-педагогічні особливості ефективного соціального виховання дітей означеної категорії: створення освітньо-виховного середовища, що забезпечує формування ціннісних орієнтацій як інтегративної характеристики особистості молодшого школяра; залучення дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику у різні види діяльності щодо формування в них соціального досвіду; забезпечення умов навчально-виховного процесу. На підставі аналізу праць вітчизняних вчених розроблено технологію соціального виховання дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику, що складається зі стимулюючого, діяльнісного та контрольного етапів.

Необхідність підготовки майбутніх соціальних педагогів до соціального виховання дітей молодшого шкільного віку із сімей групи ризику у загальноосвітніх навчальних закладах зумовлена важливою роллю соціального педагога в проведенні зазначеного виду діяльності у навчальних загальноосвітніх закладах.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ СИРИТ У ДИТЯЧОМУ БУДИНКУ СІМЕЙНОГО ТИПУ

На початку перебування дитини-сироти у дитячому будинку сімейного типу виникає низка труднощів, з якими стикаються батьки: агресивна поведінка дітей; наявність шкідливих звичок; брехня, лінощі, неохайність; відсутність елементарних норм поведінки та навичок самообслуговування; крадіжки; відсутність навичок життя у сім'ї; наявність цілого «букету» хвороб; значні відставання у навчанні та інше. Тому з метою відновлення соціальних зв'язків та встановлення норм поведінки, спілкування, емоційної стабільності, а також інтеграції дітей-сирит у суспільстві нами була розроблена програма соціально-педагогічної діяльності із соціальної реабілітації дітей-сирит у ДБСТ.

Розроблена програма передбачає спільну діяльність батьків-вихователів, їх рідних дітей та дітей, що потрапили до ДБСТ раніше, нових дітей-сирит, фахівців центру соціальної служби для сім'ї дітей та молоді, психолога, соціального педагога школи, класних керівників вихованців і представників громадської організації «Платформа оздоровлення суспільства». Означена програма реалізується у три етапи:

I – організаційно-мотиваційний (засоби: свято «Сім'я – дарунок Бога», бесіда «Моє життя «до» і «після», вечір читання «Казки Сухомлинського», складання стінгазети «Мої досягнення у навчанні» та інші);

II – корекційно-розвивальний (година спілкування «Вчи своє серце доброті», вечірня розмова «Ти наша дитина», диспут «Гарні манери чи ні», похід до лісу – «Подорож за скарбом», складання правил «Нашого дому», похід до музею природи та інші);

III – підсумковий (бесіда «Твій вибір – твоє життя», бесіда «Бережи честь з малку, а здоров'я з - молоду», постановка «Про мене та про мою маму», подорож «Пізнаваючи світ, пізнаємо себе» та інше).

Реалізація програми сприятиме формуванню позитивного соціального досвіду, налагодженню нових соціальних зв'язків та самореалізації вихованців у суспільстві.

СОЦИАЛЬНО – ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С СОВРЕМЕННЫМИ СЕМЬЯМИ

Взаимодействие школы и семьи – это взаимосвязь педагогов, учащихся и родителей в процессе их совместной деятельности и общения. В результате его развиваются две стороны. Следовательно, взаимодействие школы и семьи – источник и важный механизм их развития. Категория "взаимодействие" все чаще стала использоваться в психолого-педагогической литературе. Содержание этого понятия можно определить как установление межсубъектного, межличностного взаимосогласуемого общения. Психологический словарь под редакцией В.П. Зинченко, Б.Г. Мещерякова определяет взаимодействие как "процесс непосредственного или опосредованного воздействия объектов (субъектов) друг на друга, порождающее их взаимную обусловленность и связь". В таком взаимодействии все участники выступают, как равноправные партнеры ставят единые цели, решают проблемы, задачи. Процесс взаимодействия педагогов, родителей и воспитанников осуществляется через активные формы организации деятельности, учитывая следующие факторы: кто вступает во взаимодействие; с какой целью осуществляется взаимодействие; где, в каких условиях оно реализуется; с помощью каких средств, методов и форм осуществляется взаимодействие. Они делятся на традиционные (родительское собрание, день открытых дверей, консультации, посещение на дому, анкетирования родителей и т.д.) и инновационные (самоуправление семинары для родителей социально-психологические тренинги круглый стол, педагогический треугольник, родительский ринг и т.д.).

Таким образом, взаимодействие можно рассматривать как систему взаимно согласуемых действий субъектов общения, когда предпринимаемые действия одного субъекта обуславливают логику действий другого.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПІДЛІТКАМИ ІЗ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження обумовлена такими болісними проблемами сучасного розвитку українського суспільства як: недосконалість системи правового захисту прав дитини, безробіття, загальне зубожіння населення. Така дійсність народжує нові потреби, нові інтереси членів суспільства, зокрема, підлітків, які потребують соціальної допомоги, соціального захисту і підтримки. Розв'язання цієї проблеми можна завдяки соціально-педагогічній діяльності соціального педагога, класного керівника, завуча з виховної роботи, психологів, спрямованої на створення умов попередження правопорушень підлітків. Все це обумовлює потребу в розробці комплексно-цільової програми соціально-педагогічної діяльності щодо профілактики правопорушень підлітків із багатодітної сім'ї у загальноосвітньому навчальному закладі.

Аналіз наукових праць показав, що теоретичними питаннями соціально-педагогічної діяльності з підлітками із багатодітних сімей в загальноосвітньому навчальному закладі займалися: А. Петровський, А. Співаковська, С. Ковальов (психологічний аспект сімейного виховання); А. Капська, О. Безпалько, М. Галагузова (соціально педагогічний аспект діяльності з сім'єю); Т. Зубкова, Н. Головка, Н. Тимошина (правовий аспект виховання дитини в багатодітній сім'ї).

У роботах зазначених авторів розроблені різні підходи, форми і методи організації допомоги, підкреслюється важливість врахування особливостей умов життєдіяльності дітей, що виховуються у багатодітній сім'ї, розглядають чинники правопорушення цих дітей та основні напрями профілактики правопорушень, спрямованості допомоги на формування цінностей і якостей, виховання доброї, соціально активної особистості. Але залишаються актуальними проблеми організації системи соціально-педагогічної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу з профілактики правопорушень дітей з багатодітної сім'ї.

ЗАДАЧИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА С СЕМЬЕЙ

Социально-политическая и экономическая ситуация в которой находятся большинство семей определяет отношения детей и родителей глубиной и привязанностью друг к другу, так как для большинства родителей дети становятся одной из главных ценностей. Причин здесь много: сменились ценности общества, влияющие на формирование ценностей семьи; меняются привычные, устаревшие позиции авторитета родительской власти, чаще экономическую функцию главы семьи выполняет мать; дети зачастую лучше образованы, чем родители; у родителей не хватает времени уделять внимание воспитанию детей и проводить с ними семейный досуг; чаще проявляется разнонаправленность действий родителей по отношению к детям и т.д. Опираясь на эти причины, задачей деятельности социального педагога, в интересах ребенка, является оказание помощи и поддержки семье: выявление проблем и трудностей в семье; установление контактов с семьей; стимулирование семьи и отдельных ее членов к участию в совместной деятельности; оказание посреднических услуг в установлении связей со специалистами - психологами, социальными работниками, врачами, юристами, а также с представителями органов власти, общественностью; используя индивидуальный подход в помощи семьями из «группы риска», многодетным, неполными, др.; содействие развитию семейно-соседских форм кооперации и взаимопомощи; обеспечение общественной поддержки семьям, воспитывающим детей в тяжелых условиях.

**«ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-
ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА»**

Баклушина О.В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ
НАРКОМАНІЇ СЕРЕД СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

На сучасному етапі становлення держави проблема профілактики наркоманії є особливо актуальною і розповсюдження її пов'язано з низькою культурою суспільства. Так, за статистичними даними приблизно 35% молоді в Україні вживають наркотики. Різні аспекти проблеми профілактики наркоманії розглянуті в працях О. Безпалько, М. Галагузової, І. Зверєвої, А. Капської (соціально-педагогічний); Н. Максимової, Є. Неведомської (психологічний); В. Соболева, О. Сердюка (соціологічний); Н. Єременко, М. Сироти (правовий). У роботах цих авторів відмічено, що найважливішою умовою попередження наркоманії у старшокласників є здорова атмосфера з оточуючими, взаємодопомога та включення молоді у творчу діяльність. Спираючись на теоретичні основи розробки соціально-педагогічної діяльності (І. Зверєва, А. Капська, В. Курбатов) було розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики наркоманії серед старшокласників у загальноосвітньому навчальному закладі, яка спрямована на створення умов соціально-морального оздоровлення молодіжного середовища за такими напрямками: підготовчий (Бесіди «Світ без наркотиків», «Як ви розумієте, що таке наркотики», «Профілактика наркоманії», «Майбутнє вашої дитини», «Ми за здоровий спосіб життя, без наркотиків», тренінг «Збережи життя», тощо); практичний (Лекція «Пропаганда здорового способу життя», екскурсія-гра «В Країні Здоров'я», Бесіда «У здоровому тілі – здоровий дух»); підсумковий (класні години за «Що ти знаєш про наркотики?», «Наркотики і дитинство»).

Таким чином, соціально-педагогічна діяльність з профілактики наркоманії серед старшокласників забезпечить підвищення самосвідомості учнів школи через різноманітні форми роботи.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ЖОРСТОКОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Якісна підготовка майбутніх соціальних педагогів до здійснення профілактичної діяльності є актуальною проблемою сучасної педагогічної науки. Аналіз ідей А.Алексюка, Ю.Галагузової, І.Єршової, Л.Міщик, показав, що незважаючи на вагомі наукові дослідження з питань підготовки соціальних педагогів до профілактичної роботи з підлітками у загальноосвітніх навчальних закладах, вищезазначені аспекти лише теоретично розкривають зміст та особливості формування готовності майбутніх фахівців до визначеної діяльності.

Тому з метою якісного забезпечення майбутніх фахівців високим рівнем практичної підготовки доцільним є обґрунтування, розробка та впровадження систематизованого, структурованого та змістовного комплексу засобів, що забезпечує формування мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів готовності студентів до роботи з попередження та подолання жорстокого поводження серед підлітків в умовах загальноосвітнього навчального закладу. Серед ефективних та дієвих засобів підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики жорстокої поведінки у підлітковому середовищі виділяємо такі: доповнення лекційних та практичних занять переглядом відео сюжетів з їх подальшим обговоренням, програвання рольових сюжетних ігор, організація поза аудиторних професійно-спрямованих заходів: екскурсія до шкільної служби «Медіація», регулярне проведення заходів на базі наукового гуртка кафедри соціальної педагогіки «Волонтер», участь студентів у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах професійного спрямування, тощо.

Перспективним напрямом подальших досліджень є підготовка майбутніх соціальних педагогів до взаємодії з різними соціальними інституціями, що сприяють розв'язанню проблеми профілактики жорстокої поведінки в умовах територіальної громади.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ ЕТНОПЕДАГОГІКИ

Проблема алкоголізації підлітків в останні роки стала надзвичайно актуальною для України. У цих умовах основними цілями соціальної політики є подолання розвитку підліткової алкоголізації, підвищення ефективності використання профілактичної роботи та зниження негативних наслідків для суспільства і держави. У зв'язку з цим особливої значущості набуває вивчення та використання засобів народної педагогіки в профілактиці алкогольної залежності підлітків.

Теоретичною основою дослідження є роботи: Л.Алексєєвої, Б.Левіна, (соціальні проблеми реабілітації алкозалежних підлітків); Е.Борисової, Є.Скворцової (медичний аспект алкоголізації підлітків); В.Гурьєвої, Є.Мастюкової (психологічні механізми управління антиалкогольним вихованням підлітків); Б.Братуся, В.Ласточкіної, (виховання здорового способу життя підлітків); А.Блінова, М.Буянова, В.Ягодинського (роль школи у процесі здійснення профілактики алкоголізму серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів); Л. Анісімова, Д.Єнікеєва, Г.Заїраєва, (форми і методи антиалкогольної освіти); Б. Алмазова, С. Беличевої, Ю. Гербеїва (вплив вживання спиртних напоїв на поведінку, що відхиляється); Б. Гузікової, А.Мейряна, Д.Ойхер (антиалкогольне виховання у дівчаток) К.Ахіярової, В.Баймурзіна, І.Валєєва (ідеї народної педагогіки, їх застосування в сучасному освітньому процесі), - дослідження яких дозволили об'єднати та розробити комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики алкогольної залежності підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі: «Будьмо здорові!».

Перспективним напрямом подальших досліджень є процес формування професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до профілактики алкогольної залежності серед підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі з використанням засобів етнопедагогіки.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Шкідливі звички, що формуються у підростаючого покоління, катастрофічно впливають на подальше особисте життя людини, соціальний та економічний стан суспільства, моральне та фізичне здоров'я нації. Відомо, що однією з найпоширеніших шкідливих звичок серед підлітків є вживання алкоголю.

Причин такого явища існує багато. Одна з основних — вплив на підлітків соціального середовища, так званого мікросоціуму. На підлітків впливає те, як батьки ставляться до алкоголю, чи вживають вони його самі.

Значний вплив на неповнолітніх здійснюють їхні друзі. У більшості випадків підлітки прагнуть спілкуватися в старших компаніях, вважаючи себе в такому випадку більш дорослими. Слід визнати також і значення впливу реклами алкоголю, психологічного навіювання через анекдоти, журнали і книги.

Ще однією з причин вживання алкоголю підлітками є особливості їхнього віку, труднощі, з якими вони стикаються і які невірно вирішують за допомогою алкоголю. Майже всі підлітки, які знайомі з його дією, підтверджують ефект розслаблення, веселоців. У більшості випадків - це психологічне навіювання самому собі. Одним із приводів вживання алкоголю є те, що алкоголь допомагає розслабитися, діяти сміливіше.

Подібні ефекти здаються настільки привабливими, що викликають психологічну залежність, тоді коли сам алкоголь – біологічну. Тому важливо систематично пояснювати підліткам про негативний вплив алкоголю, спростовувати стереотипи і сприяти виробленню у них моральної стійкості. Хоча основне рішення залежить від самої людини, необхідно визнати, що важливу роль в даному випадку здійснюють батьки, даючи підліткам правильне виховання і здійснюючи регулювання їх соціальної поведінки.

ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ

Профілактика делінквентної поведінки є однією з актуальних та гострих проблем сучасного суспільства, що вимагає розробки комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з профілактики делінквентної поведінки старших підлітків.

Комплексна програма соціально-педагогічної діяльності з профілактики делінквентної поведінки спрямована на виявлення, усунення чи нейтралізацію чинників, що породжують негативні соціальні явища, сприяють їх загостренню та заважають розвитку людини, а також формування у підлітків якостей, необхідних для подолання проблем і задоволення потреб нешкідливим чином.

Розроблена програма «Правильний вибір» містить такі етапи: підготовчий, основний та підсумковий.

Так, підготовчий етап спрямовано на формування мотивації підлітків до позитивно спрямованої поведінки (засоби: кінолекторій «Подорож вглиб себе»; вправа «Способи поведінки»; музична терапія «Музика – життя»).

Основний етап орієнтовано на розвиток у підлітків позитивних особистісних якостей (засоби: правова гра «Людина. Держава. Закон»; гра «Знайди свою професію»; групове заняття-практикум «Спілкування без конфліктів»; вправа «Автобус»; вправа «Кактус»; класна година-гра «На що витратити своє життя?»).

Підсумковий етап націлено на закріплення стійкої просоціальної мотивації учнів для усвідомленої відмови від асоціальних норм на користь загальноприйнятих цінностей (засоби: гра «Аукціон цінностей»; бесіда «Знайти підхід до кожного»; вправа «Асоціативний ряд»; заняття «Робити разом – сміятися разом?»).

Все це сприятиме формуванню позитивних ціннісних орієнтацій підлітків, розвитку їхньої самосвідомості і самокритичності, стійкої мотивації до самовдосконалення, зниженню рівня агресії та дозволить створити належні умови для успішної соціалізації старших підлітків.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Проблема делінквентної поведінки є однією з актуальних проблем нашого суспільства. Ріст масштабів злочинності, труднощі корекції девіантного поведіння, наявність безлічі теоретичних концепцій обумовлюють особливий інтерес до вивчення цього явища.

На основі аналізу наукової літератури (Т. Алексеєнко, О. Безпалько, М. Галагузова, О. Змановська, Н. Клішевич, Е. Крайніков, Г. Кривоніс) визначено сутність делінквентної поведінки як наслідок порушення процесу соціалізації особистості: в результаті порушення процесів ідентифікації та індивідуалізації людини, індивід легко впадає у стан «соціальної дезорганізації», коли культурні норми, цінності та соціальні зв'язки відсутні, послаблені або суперечать один одному, що є основними причинами відхилень в поведінці.

Соціально-педагогічна профілактика делінквентної поведінки є необхідною для розвитку у підлітків поваги до загальноприйнятих норм і законів держави, усвідомлення правової відповідальності за свої вчинки, нормального фізичного та психологічного розвитку. Під соціально-педагогічною технологією з профілактики делінквентної поведінки підлітків розуміємо сукупність етапів та відповідних даним етапам засобів, що забезпечують досягнення визначеної мети.

Розроблена технологія передбачає соціально-педагогічний, психологічний, соціальний, інформаційний, дозвіллевий напрями. Необхідність здійснення соціальним педагогом профілактики делінквентної поведінки підлітків обумовлює потребу в підготовці соціального педагога до зазначеної діяльності.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ТЮТЮНОПАЛІННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

За даними досліджень аціонального опитування, проведеного у 2011-2012 рр. в учнів старших класів в Україні спостерігаються такі показники стосовно утягнутості в проблему тютюнопаління: 37,4% - респондентів палять щодня, 18,2% - нерегулярно, 11% - покинули палити, 22,2% - ніколи не палили, 11,2% - були експериментаторами (випалили менш як 100 цигарок), тому актуальність пошуку шляхів та засобів соціально-педагогічної діяльності з профілактики тютюнопаління у старшокласників не викликає сумнівів.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав, що вченими (О.Я. Савченко, Л.Г. Татарникова) визначено, що розв'язання проблеми профілактики тютюнопаління учнів старших класів має бути пов'язане з організацією шкільної оздоровчої системи. Складові цієї системи мають органічно доповнювати структуру навчального процесу та передбачають використання соціально-педагогічної діяльності з профілактики тютюнопаління учнів в урочній і позаурочній діяльності. Нами розроблено програму соціально-педагогічної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі «Скажемо палінню - «НІ»!» під час реалізації якої використовували методи профілактичної інтервенції: бесіда, диспут, заняття з елементами тренінгу, які формують уявлення учнів про здоров'я як найвищу цінність та розвивають особистісні якості, що сприяють ефективній профілактиці тютюнопаління та установки на здоровий спосіб життя. З педагогами та батьками учнів використовували методи просвітницької діяльності, що дало можливість підвищити їхній методичний потенціал щодо профілактики тютюнопаління у старшокласників. Перспективним напрямом подальшого дослідження є пошук ефективних шляхів та засобів підвищення рівня зацікавленості громади у вирішенні проблем тютюнопаління серед старшокласників та пошук інноваційних шляхів її вирішення.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ
ТЮТЮНОПАЛІННЯ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Однією з важливих соціальних проблем сьогодення є поширення тютюнопаління серед підлітків. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я серед споживачів тютюну 6-8 % - діти підліткового віку. Курить кожен п'ятий п'ятикласник, майже половина восьмикласників. Така суворі статистика свідчить про відсутність у підлітків розуміння та важливості відповідального ставлення до збереження та зміцнення власного міцного здоров'я. Сучасний підхід до розв'язання проблеми передбачає пріоритет профілактичної роботи, основним об'єктом якої є школярі підліткового віку.

Аналіз наукової літератури показав, що проблему профілактики тютюнопаління серед підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі наразі досліджено в таких аспектах: підготовка соціальних педагогів до профілактики вживання підлітками шкідливих для здоров'я речовин, і взаємодію з підлітками, що мають прояви адиктивної поведінки (С.Архипова, О.Бабанов, А.Капська, І.Козубовська, М.Лукашевич та інші).

На основі узагальнення ідей вищезазначених авторів, нами було теоретично обгрунтовано та розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики тютюнопаління підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі, що передбачає здійснення комплексної діяльності за чотирма різними напрямками, в залежності від об'єкта: з підлітками, їхніми батьками, класними керівниками та вчителями-предметниками. В результаті експериментальної перевірки програми виявили, що покращився рівень знань підлітків про шкоду тютюнопаління, підвищився рівень їхньої самооцінки, що в подальшому сприятиме свідомій поведінці, спрямованій на відмову від тютюнопаління.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук ефективних методів та засобів соціально-педагогічної діяльності з профілактики тютюнопаління серед підлітків з використанням ресурсів соціальної громади.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ КОНФЛІКТНОСТІ УЧНІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Складні й суперечливі процеси, які відбуваються в Україні на межі третього тисячоліття, вимагають підвищення рівня професіоналізму працівників соціальної сфери, в тому числі й майбутніх соціальних педагогів. Особливо високі вимоги висуваються до компетентності соціальних педагогів. Однією зі складових професійно-педагогічної компетентності є конфліктологічна компетентність, яка передбачає здатність соціального педагога ефективно взаємодіяти з іншими людьми, досягати консенсусу, запобігати та розв'язувати проблемні й конфліктні ситуації на засадах гуманності, толерантності, відповідальності, співпраці. Питання сутності, структури, закономірностей функціонування та розвитку конфліктологічної компетентності розглядають В.В. Базелюк, Г.С. Бережна, Є.Н. Богданов, О.І. Денисов, В.Г. Зазикін, О.Є. Ефімова та інші. Однак особливості конфліктологічної компетентності соціальних педагогів майже не дослідженні. Розв'язання проблеми підготовки професійно компетентних соціально-педагогічних кадрів, які володіють методами передбачення, запобігання, врегулювання конфліктів, що виникають у педагогічному процесі загальноосвітніх навчальних закладів залишається актуальною й вимагає створення поетапної моделі підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики конфліктності в загальноосвітніх навчальних закладах. Аналіз соціально-педагогічної літератури дозволив визначити, що конфліктологічна компетентність соціального педагога складається зі: спрямованості педагога на здійснення антиконфліктної діяльності; сформованості інтересу до проблем педагогічного врегулювання конфліктів; позитивної мотивації й потреби в саморозвитку; сукупності психолого-педагогічних і конфліктологічних знань, оволодіння якими забезпечує теоретичну готовність педагога до здійснення соціально-профілактичної діяльності; сукупності вмінь, якість засвоєння й узагальнення яких необхідні для успішної практичної діяльності педагога.

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОМАНІЇ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ В ЗАГАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Останнім часом в Україні поширюються й апробуються різні педагогічні, психологічні й соціальні напрямки профілактики наркотичної залежності серед підлітків, однак упровадження ефективних основ превентивних стратегій відбувається з великими труднощами. Швидка залежність, труднощі, девіантність, тривалість, низька ефективність лікування і реабілітації наркозалежних свідчать, що головну увагу необхідно звернути на попередження, первинну профілактику наркоманії.

На основі аналізу наукової літератури (О. Безпалько, А. Капська, Є. Неведомської, Ю. Максимової, В. Шаповалової, А. Максименко, Л. Сущенко) визначено сутність профілактики наркоманії серед підлітків, як цілеспрямованого, систематичного, організованого, соціально-педагогічного процесу спільної взаємодії педагогів, учнів та їх сімей, спрямований на формування компетентної, психологічно і соціально здорової особистості, відповідальної за своє життя і вчинки, здатної усвідомлено адаптуватися, володіти почуттям міри, адекватною самооцінкою.

Соціально-педагогічна діяльність з профілактики наркоманії передбачає взаємодію різних суб'єктів – соціального педагога, класного керівника, психолога, соціальних служб та батьків, спрямовану на формування соціально поведінки та позитивної мотивації на здоровий спосіб життя. Це потребує впровадження відповідної соціально-педагогічної технології, яка являє собою сукупність мотиваційного, інформаційного і діяльнісного етапів та відповідних цим етапам засобів, які дозволяють досягти ефективної профілактики наркоманії серед підлітків в загальних навчальних закладів.

Сулова Ю. В.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Одним із найактуальніших і соціально значущих завдань, що стоять перед нашим суспільством сьогодні є пошук шляхів зниження росту злочинів серед молоді та організація комплексної, цілеспрямованої, системної соціально-педагогічної діяльності з профілактики правопорушень підлітків.

Теоретичними питаннями соціально-педагогічної діяльності з профілактики правопорушень підлітків у різних аспектах займались: Г. Аванесов, Я. Глинський, О. Кулішов, С. Поволоцька (правові аспекти); В. Оржеховська, Б. Кобзар, З. Зайцева (соціально-педагогічні аспекти); І. Кон, А. Рубінштейн, А. Яковлв , Л. Веремей, Т. Шульга (психологічні аспекти); П. Лесгафт, А. Кочетов, М. Фіцула, С. Шацький, А. Макаренко, В. Сухомлинський, П. Блонський (педагогічні аспекти).

Спираючись на теоретичні основи організації соціально-педагогічної діяльності з профілактики у ЗНЗ В. Беспалько, І. Зверєвої, А. Капської було розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики правопорушень «Майбутнє країни», яка розрахована на впровадження у ЗНЗ протягом 6 місяців з підлітками 13-14 років – учнями 8-х класів всіма суб'єктами навчально-виховного процесу: соціальним педагогом, психологом, класним керівником, адміністрацією, батьками.

Розроблена нами програма покликана забезпечити умови для цілеспрямованої, комплексної, координованої соціально-педагогічної діяльності у ЗНЗ з профілактики правопорушень підлітків, формування стійких установок неприйняття протиправних дій, а також розвиток позитивних особистісних якостей, активної та соціально орієнтованої життєвої та громадянської позиції.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗНЗ

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена наявністю в Україні складних соціально-економічних, соціальних та політичних процесів, які відбуваються в суспільстві, трансформація виховної функції сім'ї, в значній мірі деформують формування сприятливого морального середовища для виховання дітей і молоді. Неблагополучне побутове оточення, важке матеріальне становище сімей впливає на погіршення криміногенної ситуації серед молоді. Зростає кількість підлітків, які не вчаться і не працюють. Все це призводить до збільшення числа дітей і підлітків, чия поведінка виходить за межі моральних і правових норм.

Аналіз літературних джерел та результати наукових досліджень таких вчених як: О. Ємець, В. Єрмоменко, Г. Кашкар'юв, Н. Квітковська, І. Козубовська, Г. Мінковський, С. Немченко, В. Оржеховська, О. Пилипенко, Г. з питань профілактики правопорушень серед підлітків дозволив нам зробити висновок, що правопорушення – це такі дії, що не відповідають соціально визнаним нормам морально-правових відносин і виявляються у формах, за якими настає адміністративна й правова відповідальність, а отже, це будь-яке невиконання не тільки моральних, але й правових норм, вимог законів про належну поведінку.

Експериментальна частина буде складатися з констатувального, формувального та контрольного етапів. На констатувальному етапі будуть проведені діагностичні методики на виявлення рівня схильності до правопорушень. На формувальному етапі дослідження буде впроваджена комплексна програма з профілактики правопорушень «Правосвідомість» яка сприятиме підвищенню рівня правового виховання та обізнаності, мотивація до не вчинення правопорушень. По закінченню впровадження програми «Правосвідомість» у підлітків сформується відповідальність за власні вчинки, асоціальну поведінку та не дотримання закону.

Тяпкіна Ю.О.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Останнім часом тема агресії набуває особливої актуальності у зв'язку із зростанням дитячої злочинності, різних проявів агресивності, жорстокості в дитячій субкультурі і родині. Напружена, нестійка соціальна, економічна, екологічна обстановка, що склалася у нашому суспільстві породжує підвищену тривожність, духовну спустошеність дітей, що тягнуть за собою жорстокість і агресивність.

У роботах В.Гарбузова, А.Захарова, А.Реан, Л.Сагатовської та ін. розглядаються питання дитячих проявів агресії, форми її прояву, методи роботи з такою категорією дітей. Однак, у шкільній практиці недостатньо розробленим залишається комплексне програмне забезпечення профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку.

Нами було розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку «Пам'ятай, що ти людина». Ця програма допоможе знизити рівень агресивності в класі; самостійно приймати рішення та працювати в групі; виявити лідерські властивості дітей та виховати в школярах такі якості, як толерантність, гуманність, відповідальність; а також допоможе досягати власного рівня гармонії, врівноваженості та самоконтролю; покаже ефективні методи боротьби зі стресом та гнівом; продемонструє як можна жити без агресії та насилля.

Таким чином, за допомогою розробленої комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку зменшиться рівень агресії у дітей.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ
ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Вивчення та аналіз наукових робіт з проблеми дитячої агресії займалися (А. Бандура, Є. Волянська, О. Змановська, М. Левітов, К. Лоренц, А.Реан, Е.Фромм та інші), дозволяє визначити агресивність дітей як емоційний стан і риса характеру дитини, що характеризується імпульсивною активністю поведінки, афективними переживаннями – гніву, злості, намаганням заподіяти іншому травму (фізично чи морально), є наслідком поганого ставлення до них (брак чуйності й поваги, надмірна суворість, зловживання покараннями). Серед причин прояву дитячої агресії науковці визначають нерозвиненість пізнавальних, емоційних та вольових властивостей особистості. Також серед причин виявляють природну реакцію на приниження гідності дитини, постійні кепкування, знущання; обмеження свободи, самостійності: надмірну опіку, придушення дорослими ініціативи дитини.

Відповідно до цього вчені виділяють чотири групи дітей, які проявляють агресивну поведінку: діти, які схильні виявляти фізичну агресію; діти, схильні до прояву вербальної агресії; діти, схильні до прояву непрямой агресії; діти, схильні до прояву негативізму.

У наукових роботах, присвячених проблемі профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку (О. Карабанова, С. Колосова, І. Кухранова, Л. Лебедева, О. Лютова, Л. Семенюк, О. Смірнова, І. Фурманов та інші), зазначено, що ефективним її шляхом є використання саме ігрових методів. Відповідно до цього нами було розроблено технологію, яка має на меті профілактику агресивної поведінки молодших школярів та передбачає діяльність у двох напрямках: з дітьми (що демонструють агресивну поведінку; що потенційно готові до агресивної поведінки); з дорослими (вчителями та батьками).

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-
ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА»**

Бабаш А. Р.

ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІ

Волонтерський рух набуває популярності в суспільстві в цілому та в Україні зокрема. Це зумовлено тим, що волонтерство є важливим ресурсом соціально-педагогічної діяльності, бо одним із напрямків соціальної допомоги є участь добровольців у здійсненні соціальних послуг для тих, хто їх потребує.

На основі аналізу наукової літератури (О. Безпалько, І. Зверева, Н. Заверико, Р. Лінч, А. Капська, С. Маккарлі) визначено сутність організації волонтерської діяльності молоді як цілеспрямовану, спеціально організовану діяльність, метою якої є створення та забезпечення функціонування волонтерських об'єднань молоді, через здійснення соціально значущої роботи з різними категоріями громадян на добровільній та безоплатній основі. Розглянуто такі особливості волонтерської діяльності, як: неприбутковість, добровільність, корисність для окремої особи, групи або суспільства загалом, можливість участі у руху добровольців будь-якої особи. З'ясовано основні проблеми організації волонтерської діяльності молоді: проблеми виявлення мотивації молоді до занять волонтерством, відсутності чіткої програми навчання волонтерів, ризиків для фізичного та психічного здоров'я, вигорання волонтерів.

Виявлено сутність соціально-педагогічної діяльності з організації волонтерської діяльності молоді, що полягає у створенні сприятливих умов для активного залучення молодої особи до усвідомленої волонтерської діяльності з метою покращення суспільного буття. Розроблено соціально-педагогічну технологію організації волонтерського руху молоді, яка являє собою сукупність мотиваційно-стимулюючого, пізнавального та діяльнісного етапів та відповідних цим етапам засобів, які дозволяють досягти ефективної організації волонтерської діяльності у молодіжному середовищі.

Необхідність діяльності з організації волонтерської діяльності молоді зумовила потребу у підготовці майбутнього соціального педагога до означеної діяльності.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Дослідження проблеми розвитку молоді пов'язано з її особливою роллю у формуванні майбутнього суспільства. Ця соціально-вікова група є найбільш динамічною та реалізує себе у різних сферах, особливо у сприятливому соціальному середовищі вищого навчального закладу, яке можна створити при ефективній соціально-педагогічній діяльності студентського самоврядування.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав, що: визначена роль і місце молоді як особливої соціальної групи (О. В. Беспалько, В. Н. Бозян, І. М. Іліїнський, та ін.); доведено необхідність розвитку соціальної активності особистості у молодому віці (Е.А. Ануфрієв, А. П. Петров, Т. Н. Мальковська). При аналізі джерел було виявлено, що питання соціально-педагогічної діяльності студентського самоврядування у формуванні соціальної активності висвітлено недостатньо. Нами розроблена технологія соціально-педагогічної діяльності Студради факультету з формування соціальної активності студентства, яка передбачає виконання таких завдань: формування у студентів свідомого розуміння соціальних та моральних цінностей суспільства; розвиток їхніх соціальних потреб та якостей, які мають громадянську спрямованість (співпраця, життєва позиція, соціальна відповідальність); участь у практичній діяльності, яка має соціально цінну спрямованість. Вирішення цих завдань можливе за умов використання таких форм як: школа лідерів, лекції, семінари та круглі столи з питань самоврядування, участь у волонтерському русі, заходи у співпраці з різними соціальними інституціями, реалізація студентських соціальних авторських проєктів, організація виставок, фестивалів та ярмарок соціального характеру, що підвищувати особистісний та професійний потенціал студентів.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка засобів соціально-педагогічної діяльності Студради факультету з метою формування соціальної активності студентства у сприятливому середовищі ВНЗ.

СОЦИАЛИЗАЦИЯ ДЕТЕЙ В СЕМЬЕ В ПРОЦЕССЕ ОРГАНИЗАЦИИ ДОСУГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Важную роль на социализацию детей играют родители, семья и организация досуговой деятельности в целом. Процесс организации досуговой деятельности в семье зависит от культурного уровня родителей, который определяет уровень культурного развития детей, их желания и интересы, что в значительной мере влияет на социализацию ребенка. Досуг – деятельность в свободное время вне сферы общественного и бытового труда, благодаря которой человек восстанавливает свою способность к труду и развивает в себе те умения и способности, которые невозможно усовершенствовать в сфере трудовой деятельности. Главные функции родителей в организации процесса досуговой деятельности детей развивающие, социализирующие. При выборе формы досуга, необходимо учитывать психологические особенности, потребности ребенка, его желания и возможности.

Можно вывести основные характеристики досуга детей: ярко выраженный физиологический, психологический и социальный аспект; предполагает свободную творческую деятельность; основан на добровольности при выборе рода занятий и степени активности; способствует самовыражению, самоутверждению и саморазвитию личности через свободно выбранные действия; способствует раскрытию природных талантов и приобретению полезных для жизни умений и навыков, ценностных ориентаций; обеспечивает удовлетворение, веселое настроение, удовольствие.

Таким образом для социализации детей в процессе организации досуговой деятельности в семье со стороны родителей должна исходить инициатива, материальная поддержка, родители должны принимать активное участие в досуговой деятельности детей, что не только помогает ребенку, но и сплачивает семью, закрепляя благоприятную обстановку в доме.

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СТАРШОКЛАСНИКАМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

В умовах сучасного суспільства виникає необхідність проведення соціально-педагогічної роботи зі старшокласниками з професійної орієнтації. Професійна орієнтація визначається, як система організації та проведення навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння учнями необхідних знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них уміння аналізувати вимоги різних професій до психологічної структури особистості, а також власні професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку.

Аналіз робіт В.А. Міжерікова, М.Н. Єрмоленка дозволив розглянути соціально-педагогічну діяльність з профорієнтаційної роботи за наступними напрямками: професійна просвіта (профінформація і профпропаганда), професійна діагностика; професійне виховання; професійне консультування. Доведено, що профорієнтаційна робота, яку здійснює соціальний педагог у загальноосвітніх навчальних закладах повинна сприяти професійному самовизначенню учнів, насамперед виявленню й розвитку здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності через реалізацію відповідних заходів.

На основі проаналізованої літератури, для забезпечення успішної профорієнтаційної роботи зі старшокласниками в загальноосвітніх навчальних закладах нами була розроблена соціально-педагогічна технологія, яка складається з чотирьох етапів: підготовчий, діагностичний, формувальний, контроль-корекційний. Оскільки така діяльність є необхідною, потрібно забезпечувати підготовку майбутніх соціальних педагогів до профорієнтаційної роботи зі старшокласниками в загальноосвітніх навчальних закладах.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ОСОБИСТІСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Вступаючи в активне самостійне життя, кожне молоде покоління вирішує для себе проблеми, які прийнято вважати вічними: життєвого, професійного й емоційно-ціннісного вибору. Найважливішою метою соціально-педагогічної діяльності є допомога особистості в правильній побудові життя і реалізації особистих планів.

Аналіз наукових робіт К. Абульханової-Славської, О. Архангельського, І. Беха, О. Киричука, І. Мартинюк, А. Здравомислова, С. Рубінштейна свідчить, що основними напрямками особистісного самовизначення є: ціннісне, професійне та соціальне, реалізація яких потребує впровадження програми соціально-педагогічної діяльності з формування готовності старшокласників до особистісного самовизначення, що містить три етапи: активізаційно-ціннісний, організаційно-діяльнісний та творчого самовизначення.

Метою першого етапу є організація роботи з активізації потреби старшокласників в особистісному самовизначенні, що забезпечується проведенням творчих взаємодій «Чим я можу пишатися», «Світ навколо мене», «Лист до себе», «Хочу, можу, треба». Організаційно-діяльнісний етап спрямовано на ознайомлення учнів з основними напрямками та способами самовизначення. На даному етапі доцільне використання тренінгових вправ «Лінії часу», «Колесо життя», «Фільм про моє життя». Метою третього етапу є підтримка мотивів, досягнень старшокласників в самоуправлінні, самоорганізації своїм самовизначенням, що передбачає реалізацію вправ «Прислів'я», «Карта пошуку», «Особливості праці та її мотивації».

Впровадження означеної програми сприятиме розвитку позитивного творчого мислення старшокласників, підвищенню активності в сфері самовизначення та ціннісного ставлення до себе, інших, світу в цілому.

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕЛЕБАЧЕННЯ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства все більшої гостроти набуває проблема моралі та сформованості моральної культури підростаючого покоління. Старший дошкільний вік – період коли з’являються передумови до осмислення та аналізу своїх дій, вчинків, а також співвідношення їх із загальноприйнятими цінностями. Серйозний вплив на дошкільників у засвоєнні ними певних моральних якостей, правил поведінки виявляють засоби масової комунікації, особливо телебачення.

Аналіз літературних джерел показав, що проблемою формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку в різних аспектах займалися: Т. Поніманська, М. Лаврентьєва, І. Зайченко, О. Кононко, В. Мухіна та інші. Спираючись на теоретичні основи соціально-педагогічних технологій (Г. Голоухової, Р. Овчарової, Н. Заверико) було розроблено технологію формування моральної культури дітей старшого дошкільного віку засобами телебачення в умовах дитячого садка. Метою даної технології є: підвищення рівня моральної культури дітей старшого дошкільного віку засобами телебачення. Розроблена технологія має три етапи: підготовчий, основний та заключний. Підготовчий етап передбачає використання таких методів та форм роботи: “Комплексна методика дослідження моральної сфери особистості дошкільника на основі засвоєних базових етичних понять” (Н. Мельникова, Р. Овчарова); аналіз проблемних ситуацій “Що скаже мама?”, “У дитячому садочку”, “Я у громадському місці”; методика Рене Жиля. Основний етап – захід “Мудра тітонька Сова у дитячому садку”; гра “Мультфільм у моєму житті”; бесіда з використанням відеоролика “У світі добрих вчинків”. Заключний – вправа “Коло побажань”; гра з елементами бесіди для дітей “Що цікавого ми дізнались?”.

Впровадження даної технології покликане сприяти підвищенню рівня моральної культури дітей старшого дошкільного віку.

ПОДГОТОВКА ПЕДАГОГОВ К ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Уже во время психологической подготовки будущего педагога начальной школы в вузе уделяется большое внимание формированию готовности к воспитательной деятельности. Хорошее образование для педагогов или воспитателей нуждается в социально-педагогической программе. В процессе образования особенно необходимо получить: теоретические профессиональные знания (особенно о теориях воспитательной работы и теориях сопутствующих наук); рефлексивную компетенцию (умение критически оценивать себя, свою роль, свои поступки). Подготовка будущего учителя является фактором профессиональной социализации его личности. В процессе этой подготовки необходимо развитие психолого-педагогической компетентности учителя. В стандарте высшего профессионального образования по направлению подготовки «психолого-педагогическое образование — квалификация «магистр» определены базовые компетенции, освоение которых позволит педагогу успешно осуществлять профессионально-воспитательную деятельность в новых условиях. К числу таких компетенций относятся: умение оценивать внешние и внутренние факторы риска нарушения образовательного пространства; выявлять, исследовать и интерпретировать риски и опасности социальной среды и образовательного пространства; разрабатывать меры по их снижению и профилактике негативных последствий; организовывать междисциплинарное и межведомственное взаимодействие специалистов в решении задач воспитательно-педагогического сопровождения образовательного процесса; организовывать коллективную деятельность участников образовательного процесса; владение современными научно обоснованными технологиями проектирования образовательной среды, в том числе способами сопровождения, поддержки, компенсации, создания образовательных программ, проектов деловых и интерактивных игр, активных приёмов учебно-воспитательной деятельности. Овладение данными компетенциями поможет будущему педагогу в осознании профессионального подхода к организации воспитательного и образовательного процесса и управлению им.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Середня загальноосвітня школа займає особливе місце в процесі формування профорієнтаційного самовизначення, оскільки володіє системними можливостями профорієнтаційної роботи. Виділяють такі напрями профорієнтаційної соціально-педагогічної діяльності: професійне просвітництво, яке включає профінформацію й профпропаганду; професійне консультування, яке націлене на надання індивідуальної допомоги у виборі професії з боку фахівця; професійний підбір з метою вибору осіб, які з найбільшою ймовірністю зможуть успішно освоїти дану професію й виконувати пов'язані з нею трудові обов'язки; професійне виховання, яке ставить за мету формування в учнів почуття обов'язку, відповідальності. Аналіз досвіду здійснення профорієнтаційної роботи в Харківській гімназії №43 виявив, що найбільш поширеними формами профорієнтаційної роботи є: діагностика, розповідь, пояснення, бесіда, професіограма, екскурсія, анкетування, тест. Однак не вистачає участі зовнішніх суб'єктів, які впливають на професійне самовизначення учня: представників служби зайнятості, представників вузів з профорієнтаційною агітаційною роботою. Розроблену програму соціально-педагогічної діяльності з профорієнтації старшокласників було здійснено в чотири етапи. У програмі було використано інтерактивні методи роботи: соціально-психологічні тренінгові вправи, профорієнтаційні ігри, метод „мозкового штурму”, лекції, бесіди та ін. Аналіз отриманих даних здійснено за трьома критеріями: особистісним, показником якого є професійні інтереси та нахили; мотиваційно-ціннісним, його показником є мотивація до вибору професії; самооцінним критерієм, його показником є рівень самооцінки особистості. Результати повторної діагностики впровадження технології свідчать про високу динаміку зростання показників з кожного критерія, що слугує достатньою підставою, щоб вважати виконаною мету дослідження.

СОЦІАЛЬНО ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ТРАДИЦІЙ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ .

Сучасна освіта повинна забезпечити готовність особистості до життя в полікультурному світі: толерантно відноситися до представників різних етносів, примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, оберігати власну етнічну самобутність. Соціальна дійсність з усе більшою виразністю потребує виховання та розвитку у дитині якостей ініціативних та самостійних суб'єктів, здатних творчо й активно будувати свої відносини в різноманітних сферах діяльності. Використання етнокультурних надбань у педагогічному процесі сприяє розвитку особистості на духовно-моральному ґрунті загальнолюдських цінностей, враховуючи особливості етнотрадицій та національних ідеалів.

Аналіз науково-методичної літератури з соціального виховання дав змогу визначити, теоретичні напрацювання І.Зверевої, А.Мудрика, М.Плоткіна, А.Рижанової, Л.Мардахаєва та інших авторів, які соціальне виховання розглядають як засіб набуття дитиною соціально корисного досвіду, що впливає на розвиток молодшого школяра.

Нами була впроваджена програма «Промінь» за допомогою реалізації якої молодші школярі оволоділи уміннями та навичками підтримки та збереження міжособистісної злагоди, запобігання та мирного розв'язування конфліктів, розвинули здатність брати до уваги думки товаришів та опонентів, орієнтацію на дорослого як носія суспільних еталонів та моральних норм.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розвиток феномену духовності школярів засобами національних традицій; українські народні традиції в естетичному вихованні учнів початкових класів.

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО УМОВ НАВЧАННЯ У ВНЗ ІV РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ ЗАСОБАМИ ДОЗВІЛЛЯ

Під соціально-педагогічною адаптацією більшість учених розуміють пристосування індивіда до нових умов соціального довкілля та його результат. Уміння адаптуватися за різних обставин характеризує процес становлення й розвитку особистості, її професійного зростання. У випадку ж її дезадаптації порушується не лише особистісно-професійний розвиток, а й знижуються психофізіологічні можливості організму, уможливорюються розлади здоров'я. Питанню адаптації студентів до нових умов навчання в соціально-педагогічній літературі приділяється значна увага. Зокрема, це наукові пошуки С. Гури, В. Сорочинської, В. Штифурак А. Вишняк, А. Капської, І. Компаса, В. Тарасенко та ін. Однак можливості позааудиторної роботи зі студентами в процесі адаптації не знайшли достатнього висвітлення.

Процес адаптації студентів проходить на декількох рівнях пристосування: до нової системи життєтворчості; до зміни режиму праці й відпочинку; до входження в новий колектив. На перших курсах складається студентський колектив, формуються навички й уміння раціональної розумової праці, організаційні, комунікативні здібності, встановлюється система самоосвітньої діяльності й самовиховання професійно-значущих якостей. Для того, щоб допомогти адаптуватися студентам 1 курсу до навчання, розроблено соціально-педагогічну технологію із застосуванням засобів дозвілля, яка складається з таких етапів: діагностико-прогностичний, проектувальний, підготовчий та етап реалізації. Суб'єктами реалізації технології виступають куратори груп, декан, заступник з виховної роботи, студенти старших курсів. Основними завданнями реалізації технології є: з'ясувати особливості адаптації студентів до умов навчання в університеті; організувати роботу, спрямовану на формування колективу в студентській групі; провести роботу з розвитку інтелектуальних навичок організації навчальної праці студентів.

«РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ»

Гладун Т.О. Гладун В.В.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ПРОБЛЕМАМИ ЗДОРОВ'Я: ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНА БАЗА ТА ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Сьогодні Україна розпочинає робити перші кроки щодо практичного втілення ідеї рівності прав дітей з обмеженими можливостями та членів їх сімей на вільну самореалізацію у суспільстві. Система освіти України відкриває для дітей з обмеженими психофізичними можливостями нові більш ефективні шляхи інтеграції у суспільство, що відображено у нормативних документах, як міжнародного, так і внутрішньодержавного рівнів: Конвенції ООН про права дитини (ратифікована Постановою ВР № 789-ХІІ (789-12) від 27.02.1991 р.), Конвенції про захист і заохочення прав і гідності інвалідів, Конституції України, Законах України „Про освіту”, „Про реабілітацію інвалідів в Україні”, „Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання”. У таких містах України, як Київ, Львів, Сімферополь під патронатом міських адміністрацій офіційно діють інклюзивні школи, відкриваються дитячі садки «змішаного типу».

Особливий інтерес складає досвід інклюзії в Харківському регіоні, де громадські організації, об'єднавшись у Велику громадську раду спільно з міською владою успішно реалізують соціальні проекти. Міське середовище поступово стає ближче до людей з особливими потребами: адаптуються будівлі, під'їзди; діє послуга «соціальне таксі»; введений проект «SMS-виклик екстрених служб» для людей, що слабочують та не говорять. З 2007 року в Харкові діє Центр раннього втручання для дітей з особливостями розвитку та дітей-інвалідів. Існує в місті інклюзивні школи. Дані кроки тим більш важливі, оскільки, установи освіти - соціальні інститути, спеціально створені суспільством для передачі підростаючому поколінню позитивного соціального досвіду, суспільних цінностей, необхідних у житті знань, умінь, навичок - відіграють особливу роль в подоланні проблеми соціальної ізоляції дітей з психофізичними обмеженнями та їхніх сімей, сприяють включенню таких дітей в соціум.

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Сучасні державотворчі процеси потребують формування соціально активної особистості, особливо дітей з обмеженими можливостями. Допомогою в цьому сприяє Всесвітня мережа Internet. Завдяки їй можна бути проінформованою особистістю, допомагати та впливати на розвиток населення. Різні аспекти соціальної активності у дітей з обмеженими можливостями розглядали такі вчені: О. Безпалько, А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Поляков, М. Баяновська, Т. Мальковской, Н. Анікєєв та ін. Але дана проблема на практиці є не достатньо вивченою та потребує подальшої розробки технології.

Розроблена технологія роботи соціального педагога має на меті: формування соціальної активності у дітей з обмеженими можливостями засобами Internet та включає такі етапи: підготовчий (форми, методи: з учнями: діагностування з виявленням ціннісно-мотиваційного, комунікативного, діяльнісного критерію; Online- тестування «Володіння Internet»; мозковий штурм «Сайти допомоги»; з викладачами: круглий стіл «Інноваційні форми виховної роботи з дітьми з обмеженими можливостями»; засідання «Клубу кураторів»). Основний етап (форми, методи: з дітьми: засідання кіноклубу «Online-перегляд»; створення соціальних відеороликів «Проблеми суспільства», ; ведення Internet- щоденника «My dreams»; створення групи допомоги «Неможливе – можливо»; з викладачами: виставки-презентації методичних рекомендацій «Подолання конфліктності у дітей з обмеженими можливостями»). Заключний етап (форми, методи та засоби : з дітьми: дискусія «Волонтерський рух», «Допожи ближньому»; бесіда «Обмін пропозиціями», з елементами методу «рівний-рівному»; з викладачами: семінар «Розвиток соціальної активності у дітей з обмеженими можливостями засобами Internet»).

Дана технологія сприятиме підвищенню рівня соціальної активності у дітей з обмеженими можливостями старшого шкільного віку засобами Internet в технікумі-інтернаті.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Останнім часом значно збільшилась кількість дітей підліткового віку з проявами відхилень у статевої поведінці. Отже, зростає значущість праці фахівців, що надають соціально-педагогічну допомогу з питань статевого виховання. У зв'язку із цим постає актуальне питання практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з підлітками, які мають низький рівень статевої вихованості.

Аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутніх педагогів до статевого виховання показав, що її досліджено в таких аспектах: підготовка соціальних педагогів до формування моделей статевої соціалізації підлітків (С. О. Макаренко); підготовка студентів педагогічних вузів до формування у старшокласників моральних основ сімейного життя (В. О. Бойко); формування готовності майбутніх педагогів до статевої соціалізації учнів (І. А. Ковальчук).

На основі узагальнення ідей вищезазначених авторів, нами було розроблено комплекс засобів з підготовки майбутніх соціальних педагогів до статевого виховання дітей підліткового віку у загальноосвітньому навчальному закладі, що передбачав формування когнітивного, практичного та мотиваційного компонентів готовності студентів до роботи з дітьми.

В результаті проведеного експериментального дослідження на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди студенти усвідомили важливість практичної підготовки до статевого виховання підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі та виявили активність у моделюванні власної поведінки у питаннях, що стосуються статевого виховання підлітків.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук ефективних засобів підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи зі статевого виховання підлітків в умовах громади.

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО КОЛЕКТИВУ ОДНОЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Перехід від дошкільного до молодшого шкільного віку в науковій літературі часто називають малою кризою. У зв'язку з цим виникає потреба забезпечення успішної адаптації дитини до нових умов життя з боку дорослих, у тому числі й соціального педагога. Її мета – спрямування підготовки майбутніх школярів до максимально безболісного переходу в наступний період життя, з максимальним врахуванням особливостей, рис, надбань що вже розвинулись. Аналіз психолого-педагогічних джерел (Л.І. Божович, О.Л. Венгер, та інші) показав, що ставлення молодших школярів до школи складається по-різному, залежно від: ступеня готовності дитини до шкільного навчання, методів навчально-виховної роботи вчителя, взаємин батьків і вчителя та інших факторів. Це дозволяє стверджувати, що створення умов для соціально-психологічної адаптації дітей в школі, їх максимально всебічного соціального розвитку є необхідним для повноцінного функціонування дитини у шкільному та позашкільному житті. Для успішного подолання психологічних бар'єрів, уникнення стресових ситуацій та повноцінної адаптації дітей, у яких виникли труднощі під час адаптації, нами було розроблено комплекс заходів, який складається з трьох основних етапів: 1) підготовчий передбачає проведення діагностики, спрямованої на визначення шкільної готовності та проблем, які виникли у дитини; 2) організаційний – використання бесід, відео-лекторіїв, ігор та вправ для роботи з виявленими проблемами у дітей; 3) заключний – повторне діагностування, аналіз отриманих результатів та визначення ефективності застосування комплексу заходів для адаптації першокласників. Проведене дослідження засвідчило, що реалізація названих засобів сприятиме успішної адаптації у школі, формуванню позитивного відношення до однолітків, активізації життєвої позиції особистості, зниженню рівня тривожності та депресії, набуттю спокою.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЗНЗ

В умовах сучасного суспільства проблема морального виховання стає дедалі більш актуальною, бо на превеликий жаль рівень моральної вихованості молодших школярів спадає, акомплексна педагогічна діяльність з морального виховання проводиться лише в 30% сучасних українських шкіл. Аналіз наукових досліджень та шкільної практики показав, що у молодших школярів не достатньо сформована моральна поведінка, моральні почуття, майже не відбувається збагачення досвіду моральної поведінки.

- Узагальнення наукової літератури з проблеми морального виховання молодших школярів дало можливість стверджувати, що її досліджено в таких аспектах: сутністят особливостісоціального виховання (І. Д. Зверева, Л. М. Коваль, А.Й. Капська, В.І. Лозова, Г. В.Троцко, А.В.Мудрик);
- виховання молодших школярів засобами гри (Л. В. Артемова, Л. С. Виготський, Д. Б. Ельконін, В. В. Зіньківський, О.В. Запорожець, А. С. Макаренко, В.О Сухомлинський, К. Д. Ушинський, С. А. Шмаков та інші).

Найбільш ефективним у роботі з морального виховання молодших школярів, є: використання впливу дитячого колективу та соціально-значущої діяльності, що забезпечують формування їхньої свідомості, переконань, умінь і навичок моральної поведінки.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук ефективних методів та засобів соціально-педагогічної діяльності з підвищення педагогічної культури батьків з проблеми морального виховання молодших школярів засобами гри.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ОБДАРОВАНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Обдаровані учні – наш майбутній культурний та науковий потенціал від якого залежить добробут нашої країни. Але за статистикою серед дітей 8-10%, а серед дорослих лише 2-3% на Землі володіють видатними здібностями. Саме тому виникає необхідність соціально-педагогічної профілактики дезадаптації обдарованих старшокласників.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав, що її вивчали: С.П. Архипова, Ю.В. Василькова, А.Й. Капська, В.В. Костіна, Г.Я. Майборода, К.Ю. Яковенко та ін. На основі узагальнення ідей вищезазначених учених нами розроблено комплексну програму соціально-педагогічної діяльності з профілактики дезадаптацій обдарованих школярів, що передбачає взаємодію соціального педагога з класними керівниками, вчителями-предметниками та заступником директора з виховної роботи. Зі старшокласниками ми використали такі форми та методи: тест «Наскільки ти адаптований до життя» (за А.В.Фурманом), тест «Проблеми соціалізації дитини», тест загальної самооцінки (за Т.Дембо-Рубінштейн); лекція та демонстрація фільму на тему «Дружба» з обговоренням висвітлених в ньому проблем; бесіда на тему «Толерантність» з метою формування у обдарованих старшокласників терплячості до поглядів інших, перегляд відеоролика на тему «Толерантність». З педагогами було проведено: діагностування рівня зацікавленості у роботі з обдарованими (за методикою І.В.Нікішиної); годину спілкування «Як уникнути конфлікту»; індивідуальні консультації з питань профілактики дезадаптованості обдарованих старшокласників.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук ефективних засобів взаємодії соціального педагога з іншими суб'єктами, що сприяють профілактиці дезадаптацій у обдарованих старшокласників поза межами загальноосвітнього навчального закладу.

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ТВОРЧОЇ
СПАДЩИНИ В. О.СУХОМЛИНСЬКОГО

На сучасному етапі розвитку української держави формування гуманістичних цінностей особистості молодшого школяра є одним із важливих завдань початкової освіти. Прикладом розв'язання зазначеної проблеми є педагогічний досвід В. О. Сухомлинського.

Аналіз наукових досліджень з проблеми технологічного забезпечення роботи соціального педагога з соціального виховання молодших школярів з використанням досвіду В.О. Сухомлинського показав, що її було досліджено в таких аспектах: проблема формування екологічної культури школярів як основа гармонійного розвитку особистості (І.Бабин, Т.Гладюк), уроки мислення як засіб формування творчих здібностей молодших школярів (Г. Бондаренко, М. Безлюдна, І.Ромашин), роль казок В. Сухомлинського у пробудженні почуттів дитини (Л.Нестеренко, Л.Пироженко).

Узагальнення вищезазначених ідей, дозволило визначити сутність та особливості соціального виховання молодших школярів, з використанням спадщини В.О.Сухомлинського та створити відповідну технологію роботи соціального педагога, що складається з таких етапів: підготовчого, основного та заключного, - використання якої дозволило підвищити рівень морального та екологічного виховання молодших школярів.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка комплексної програми соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання молодших школярів у загальноосвітньому навчальному закладі з використанням творчої спадщини В.О. Сухомлинського.

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Відродження України неможливе без пробудження національної свідомості молоді. Національна культура стає для дитини першим кроком в освоєнні багатств світової культури, формуванні власної особистісної культури. Особливо важливим питання соціальної вихованості стає в період підліткового віку. Проблемі соціального виховання присвячені праці багатьох сучасних учених: А. Арнольдів, О. Безпалько, В. Бочарова, А. Басов, Ю. Василькова, М. Галагузова, А. Капська, А. Мудрик та інші. Однак, проблема формування соціальної вихованості підлітків засобами національної культури не набула достатньої розробки.

Аналіз соціально-педагогічної літератури виявив, що соціальне виховання — це процес, націлений на розвиток, формування та зміну особистості; форма й метод соціальної роботи, спрямовані на оволодіння й засвоєння підлітками соціального досвіду й вироблення якостей особистості. Соціальна вихованість — це комплексна характеристика особистості, що враховує наявність та рівень сформованості в неї суспільно значущих якостей. Серцевина вихованості — моральні якості (рівень набутого морального досвіду, моральної зрілості). Критерієм вихованості кожної особистості є не лише знання законів, правил, норм поведінки, а конкретні дії відповідно до визнаних норм та правил.

Специфіка соціального виховання підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах обумовлена особливостями підліткового віку, який різні дослідники розглядають як „перехідний вік”. У цьому віці відбуваються докорінні зміни в соціальному становленні особистості, зміні інтересів, переоцінці моральних і духовних цінностей тощо. Як приклад формування соціальної вихованості засобами національної культури в соціально-педагогічному дослідженні пропонується комплекс заходів у рамках тижня „Національної культури” в школі.

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У сучасному суспільстві соціальне становлення школярів відбувається в складних соціально-економічних умовах, що виявляється в недостатній ефективності шкільного виховання, обмеженні позитивних середовищ життєдіяльності дитини, не достатній увазі з боку батьків. Як наслідок, однією з важливих соціально-педагогічних проблем є виникнення тривожності у дітей, яка часто зумовлює труднощі у спілкуванні, зниження працездатності.

Аналіз наукової літератури показав, що проблемою профілактики тривожності займалися: А.Прихожан, Л.Макшанцева. Над вивченням сутності явищ тривоги та страху, розробкою форм і методів роботи з тривожними дітьми працювали В. Астапов, В. Шапалов, Ш. Амонашвілі, Є. Ільїн.

На основі узагальнення наукової літератури визначено сутність профілактики тривожності у дітей молодшого шкільного віку як цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності, яка полягає в створенні сприятливих умов для розвитку дитини в шкільному середовищі відповідно до її фізіологічних потреб.

Розглянуто такі особливості профілактики тривожності як вік, оточення дитини, середовище, в якому вона знаходиться, особливості шкільної тривожності. З'ясовано основні причини виникнення тривожності у молодших школярів: тривога через потенційну загрозу фізичної шкоди; через втрату любові, почуття провини; порушення процесу соціалізації; тривога через несприятливе сімейне виховання. Визначено методи профілактики тривожності у молодших школярів: профілактика малюванням, казкотерапія, музикотерапія, арт-терапія, ігротерапія, емоційна гойдалка, м'язова релаксація.

Необхідність діяльності з профілактики тривожності зумовлює потребу у підготовці майбутнього соціального педагога до означеної діяльності.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКА ДО УМОВ ШКОЛИ

Конвенція ООН про права дитини, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, закони України „Про освіту”, „Про охорону дитинства” утворюють дитину як найвищу цінність і визначають розробку та реалізацію нових програм соціалізації дитини, що відповідатимуть потребам особистості, сприятимуть самоствердженню, розвитку її талантів та здібностей в умовах сучасного шкільного середовища. Ризик появи дезадаптації в першокласників збільшується за рахунок шестирічного віку вступу до школи. Цю проблему можна вирішити завдяки впровадженню комплексної соціально-педагогічної програми. Розробкою проблеми соціально-педагогічної діяльності з адаптації першокласників до умов школи займалися О.В. Проскура, Д.Б. Ельконін, Н.О. Головань, В.С. Мухіна, В.К. Сеніна, Є.Г. Бондар та інші. Водночас програма соціально-педагогічної діяльності з адаптації першокласників до умов школи, яка б забезпечувала узгодженість оцінок, особистісних можливостей та очікувань першокласників з цілями школи не отримала достатнього висвітлення в соціально-педагогічній літературі та практичній діяльності. У ході проведення соціально-педагогічного дослідження була розроблена комплексна програма адаптації першокласника до умов школи, яка містить психологічний, пізнавально-мотиваційний та соціально-педагогічний напрями впливу різних суб'єктів середовища школи, а також дитячої громадської організації на перебіг пристосування дитини до нових для неї умов, а також на педагогічну культуру батьків та класних керівників. Програма була апробована на базі Харківської гімназії №43. Контрольний етап експериментального дослідження засвідчив, що спільні зусилля вчителів, педагогів, батьків, лікаря, шкільного психолога й соціального педагога дозволили знизити ризик виникнення в дітей шкільної дезадаптації й труднощів у навчанні.

СОЦІАЛЬНО–ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

У процесі багатовікової життєвої практики викристалізувались провідні принципи соціального виховання дітей засобами української народної казки. Свого часу ідею соціального виховання на основі народності з використанням різноманітних творів фольклору відстоювали видатні діячі освіти та мистецтва: Х. Алчевська, Б. Грінченко, М. Драгоманов, О. Духнович, М. Костомаров, І. Котляревський, Т. Лубенець, С. Русова, Г. Сковорода, Л. Українка, І. Франко та ін. Вагоме значення для вивчення проблеми соціального виховання молодших школярів мають праці вітчизняних і зарубіжних науковців: І. Беха, О. Безпалько, А. Бойко, І. Зверєвої, А. Капської, А. Макаренка, Л. Міщик, М. Монтесорі, А. Мудрика, Ж. Петрочко, В. Сухомлинського та інших. Тому проблема використання народної казки та фольклору в процесі соціального виховання дитини завжди знаходиться в зоні підвищеної уваги науковців.

На базі Артемівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів реалізується розроблена технологія соціально-педагогічної діяльності з соціального виховання молодших школярів „У світі казок”. Головні завдання технології:

- 1) Корекція ставлення до себе – досягнення самостійності, впевненості в собі та почуття власної гідності. Корекція системи цінностей, потреб, приведення домагань у відповідність з психофізичними можливостями.
- 2) Корекція ставлення до інших – досягнення здатності до емпатії, до розуміння переживань, станів та інтересів інших, здатності до критичного (доброзичливого) сприйняття досягнень та недоліків інших осіб. Набуття навичок адекватного й рівноправного спілкування, здатності до запобігання та вирішення міжособистісних конфліктів.
- 3) Корекція ставлення до життя – набуття навичок вибору й прийняття рішень, самоорганізації, особливо в екстремальних умовах, набуття й закріплення вольових якостей, стійкості до невдач, погроз, бід.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Аналіз наукової літератури засвідчив, що сутність проблеми обдарованості розглядала досить значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених: Д. Богоявленська, О. Матюшкін, В. Моляко, Дж. Рензуллі, С. Рубінштейн, Б.Теплов, які трактують його по-різному. Для нашого дослідження актуальним є визначення Б. Теплова, обдарованість – якісно своєрідне поєднання здібностей, від якого залежить можливість досягнення більшого успіху у виконанні тієї чи іншої діяльності, тому надалі будемо брати за основу.

На основі аналізу соціально-педагогічної літератури з'ясовано сутність процесу адаптації та проблеми обдарованих дітей молодшого шкільного віку під час адаптаційного періоду до умов загальноосвітнього навчального закладу. Адаптація – це пристосування індивіда до групових норм і власне соціальної групи. Виділено ряд проблем під час пристосування обдарованих школярів до умов навчального закладу: труднощі у взаєминах з однолітками; підвищений рівень тривожності; психологічна не готовність до систематичних занять; помітна легкість навчання, яка супроводжується нудьгою, що призводить до втрати інтересу до навчання. Аби зменшити ризик виникнення даних проблем необхідно залучити соціального педагога. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми щодо вирішення даного питання базується на особистісно-орієнтованому підході.

Для вирішення проблеми адаптації обдарованих дітей молодшого шкільного віку до умов загальноосвітнього навчального закладу було розроблено соціально-педагогічну технологію, мета якої – це створення умов, що забезпечують позитивний емоційний стан обдарованої дитини, її позитивно-стійке ставлення до умов навчального закладу та шкільного колективу, а також допомогти дитині успішно адаптуватися в школі.

**«СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ
ЗАКЛАДАХ**

І.К. Вороніна

**ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ
СХИЛЬНОСТІ ДО АЛКОГОЛЬНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД
НЕПОВНОЛІТНІХ У ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ**

У сучасній Україні алкоголізм серед неповнолітніх є однією з важливих соціально-педагогічних проблем. Останні дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я показують, що Україна займає перше місце в світі по вживанню алкоголю серед дітей та молоді. 40% дітей у віці 14-18 років вже залучені до систематичного вживання алкоголю. Саме тому дослідження цієї проблеми має важливе теоретичне та практичне значення.

Аналіз науково-методичної літератури з проблеми профілактики алкоголізму показав, що її досліджено в таких аспектах: форми та методи антиалкогольної просвіти (Л. Анісімова, П. Сидоров, В. Ягодинський); питання первинної профілактики (Е. Бабян, В. Єгоров); медико-біологічні, психологічні та соціальні аспекти алкоголізму (Є. Борисов, Б. Братусь, Ю. Лисіцин). Серед зарубіжних авторів питання антиалкогольного виховання вивчали Д. Браєн, Н. Моусли, Є. Сміт. Але питання технологічного забезпечення роботи соціального педагога з профілактики алкогольної залежності залишаються недостатньо дослідженими. Нами розроблено технологію роботи соціального педагога ЦССДМ з профілактики схильності підлітків до алкоголізму. В якості ефективних засобів профілактики в роботі соціального педагога використовується комплекс заходів, які розкривають негативний вплив алкоголю на неповнолітнього та його оточення (лекції лікарів-наркологів, виїзні лекторії, консультації та бесіди з неповнолітніми, дні, тижні, фестивалі, конкурси, естафетимолодіжних організацій, семінари та круглі столи, прес-конференції та виставки, присвячені боротьбі з розповсюдженням алкогольної залежності). Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка засобів роботи соціального педагога ЦССДМ з профілактики схильності до алкоголізму серед неповнолітніх в умовах громади.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО РОБОТИ З СІМ'ЯМИ, В ЯКИХ ВИХОВУЄТЬСЯ ДИТИНА-ІНВАЛІД, У ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ

Сім'я з дитиною-інвалідом – це сім'я зі статусом, проблеми якої визначаються закритістю сім'ї для зовнішнього світу, дефіцитом спілкування, частою відсутністю роботи у матері, специфічним становищем у сім'ї дитини-інваліда. З метою комплексної допомоги дітям з обмеженими фізичними можливостями та їх сім'ям в Україні на базі регіональних управлінь праці та соціального захисту населення створюються Центри соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді.

Проблема підготовки соціальних педагогів до роботи з сім'ями, в яких виховується дитина-інвалід, у центрах соціальних служб вказує на той факт, що більша частина випускників – соціальних педагогів не мають спеціальної підготовки для роботи з зазначеною категорією, або не володіють практичними навичками здійснення такої діяльності, що зумовлює необхідність звернення уваги на забезпечення професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з такими сім'ями на базі соціальної служби.

Проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів досліджувалася науковцями: Зверевою, О. Безпалько, А. Капською, та іншими. Аналіз наукової літератури, потреб практики дозволили визначити актуальність і доцільність теоретичного обґрунтування проблеми підготовки соціального педагога до роботи з сім'ями, в яких виховується дитина-інвалід, розробки та експериментальної перевірки ефективності впровадження програм підготовки майбутніх фахівців до соціально-педагогічної діяльності з такою категорією. Таким чином, проблема підготовки соціального педагога до роботи з сім'ями, в яких виховується дитина-інвалід, є досить актуальною, потребує детального вивчення, розробки та впровадження програми підготовки майбутніх фахівців до зазначеної діяльності.

ПРОБЛЕМА ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ

Агресивні прояви у дітей є однією з найбільш гострих проблем не тільки для працівників сфери освіти, але й для суспільства в цілому. У деяких дітей прояви агресивності стають стійкою характеристикою поведінки. Тому особливо важливим є профілактика агресивних проявів у дітей молодшого віку, коли ці прояви перебувають у стадії свого становлення й поки ще можна прийняти своєчасні коригувальні міри.

Агресивні прояви зустрічаються не у всіх дітей, однак у деяких дітей прояви агресивної поведінки стають сталою характеристикою особистості. Спостереження показали, що у таких дітей виникають складності у спілкуванні з оточуючими людьми, із самореалізацією, самоконтролем, особистісним розвитком. Дитина з проявами агресивної поведінки створює багато проблем не тільки оточуючим, але й самій собі.

Прояви агресивної поведінки учнів молодшого шкільного віку розглядаються психологами і соціальними педагогами як одна з основних причин ускладнень у навчально-виховному процесі. Особливо яскраво такі явища виявляються у міжособистісних стосунках між педагогами та учнями, між самими учнями в дитячому колективі, що породжують різного роду деструктивні прояви – від прямих чи опосередкованих погроз до агресивних дій.

Таким чином нагальною є необхідність у розробленні соціально-педагогічної технології з профілактики проявів агресивної поведінки дітей молодшого шкільного віку в інтернатному закладі, яка б сприяла покращенню стосунків з однолітками, зменшенню проявів агресивної, конфліктної поведінки, недовіри до людей, ворожості; створенню позитивному емоційному фону у інтернатному закладі.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЦЕНТРІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Важкі соціальні умови життєдіяльності дітей-сиріт формують у них специфічне ставлення до життя, зумовлюють появу у них тривожності, незахищеності, ворожості, конфліктності, нездатності до спілкування, депресивності.

Ці проблеми призводять до непристосованості дітей-сиріт у центрі соціально-психологічної реабілітації, що впливає на їх подальше перебування в закладі та життя поза ним. А отже, потреба у соціально-педагогічній допомозі таким дітям з метою адаптації їх до умов закладу зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що проблему соціально-педагогічної адаптації дітей-сиріт розглянуто в таких аспектах:

- причини та наслідки дезадаптації дітей-сиріт (О. Безпалько; С. У. Гончаренко; Т. В. Кравченко; О. Матюшкін; А. Фурман);
- засоби, методи, шляхи запобігання та виправлення дезадаптованості дітей-сиріт (Л. Ф. Бурлачук; Ф. Б. Березін; Ю. Бохонкова; С. М. Морозова).

Вивчаючи досвід авторів ми дійшли висновку, що успішної адаптації дітей-сиріт до умов центру соціальної реабілітації можна досягти за умови поєднання соціально-педагогічного впливу вихователів та колективу дітей, що забезпечують становлення дитини як особистості, формування моделі їхньої поведінки та нормального розвитку.

Перспективним напрямом подальших досліджень є пошук ефективних методів та засобів соціально-педагогічної діяльності з питань адаптації дітей-сиріт, молодшого шкільного віку у центрі соціально-психологічної реабілітації в умовах територіальної громади.

ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ З
СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ
ЛІТЕРАТУРНИХ ЗАСОБІВ В ЦЕНТРІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ
ДІТЕЙ

Науковці дослідницького центру України виявили, що в період 2010-2013 років чисельність дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, становила близько 29 тисяч осіб і кожного року збільшується на 15 тисяч осіб, тому проблема соціалізації дітей, які виховуються в умовах державних закладів опіки є досить актуальною.

Аналіз наукових досліджень з проблеми технологічного забезпечення соціально-педагогічної діяльності вихователя молодших школярів в умовах центру реабілітації для дітей показав, що її досліджено у таких аспектах: теоретичні основи соціально-педагогічної технології (О.О. Безпалько, А.Й. Капська, Ю.І. Чернецька); досвід соціалізації молодших школярів (В.Я. Кіонова, В.С. Мухіна, Г.А. Цукерман); труднощі соціалізації дітей-сиріт (А.С. Місоєва, В.Г. Пушкар) та використання літературних засобів соціалізації дітей молодшого шкільного віку (А. С. Куршевич, В.О. Сухолминський, К.Д. Ушинський). Узагальнення ідей вищезазначених авторів сприяло розробці технології діяльності вихователя центру соціальної реабілітації для дітей з соціалізації молодших школярів з використанням казкотерапії, театралізації художніх творів, аналізу дій героїв та творчої роботи дітей над оповіданнями, казками, байками, міфами та легендами з метою усвідомлення їх змісту, що сприятиме корекції негативних проявів поведінки та формуванню готовності до життя у соціумі.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка комплексної програми соціально-педагогічної діяльності вихователя з соціалізації молодших школярів літературними засобами.

ПРОГРАМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З КОРЕКЦІЇ
ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ЦЕНТРІ СОЦІАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ

Останнім часом спостерігається загальне зростання рівня злочинності підлітків. Із загальної кількості вчинених неповнолітніми злочинів більше 68% — тяжкі та особливо тяжкі. Збільшилась кількість умисних тяжких ушкоджень, зґвалтувань, грабежів. У 8 областях України зросла кількість умисних вбивств. У структурі злочинів спостерігалися досить небезпечні процеси корисливий і груповий характер.

Узагальнення наукової та методичної літератури з проблеми пошуку шляхів запобігання протиправної поведінки підлітків та засобів повернення неповнолітніх правопорушників до законослухняного життя показало, що досліджено такі її аспекти: вивчення причин та наслідків появи делінквентних відхилень у поведінці підлітків (М. Дубінін, І. Кон, Т. Корнілова, С. Смирнов, Р. Ханіпов, П. Хейвен, А. Фернхем); дослідження засобів, методів, шляхів запобігання та виправлення різних видів девіацій (Т. Авельцева, В. Кащенко, А. Макаренко, С. Шацький, Г. Макартичева). Опираючись на проаналізовані джерела, розроблена програма соціально-педагогічної діяльності з корекції делінквентної поведінки підлітків у центрі соціально-психологічної реабілітації дітей, що містить такі форми та методи корекції делінквентної поведінки: диспут: «Правопорушення та покарання»; тренінгові вправи: «Заборонене та дозволене»; бесіди: «Життєві ситуації та мораль»; лекції: «Бережи здоров'я змолоду»; різноманітні ігри; постановка повчальних оповідань за допомогою мистецтва танграм; мозковий штурм: «Як запобігти конфліктам?»; перегляд та обговорення короткометражних фільмів; програвання та аналіз проблемних ситуацій та інші.

Перспективними напрямками подальшої діяльності вбачаємо, розробку клубу для підлітків з делінквентною поведінкою «Ювента».

ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У сучасній Україні проблема профілактики девіантної поведінки підлітків стає все більш актуальною, бо виховання молодого покоління відбувається в складних соціальних, економічних і політичних умовах. Така ситуація призводить до зростання девіацій у поведінці учнів, що навчаються у професійно-технічному навчальному закладі (ПТНЗ), серед яких: дуже багато вихідців з неблагополучних родин; більшість - мали серйозні проблеми з навчанням і поведінкою ще в школі; у багатьох відсутній досвід моральної поведінки; частина підлітків не може адаптуватися до умов навчання в ПТНЗ та проживання поза родиною.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав, що питання профілактики девіантної поведінки неповнолітніх досліджуються зарубіжними і вітчизняними вченими (П. Вест, О. Джужа, І. Ковчина, А. Коен, Н. Максимова, Р. Овчарова, В. Синьов, В. Тюріна, М. Фіцула та ін.), проте проблема створення технологічного забезпечення роботи соціального педагога з профілактики девіантної поведінки серед учнів ПТНЗ поки що не стала предметом спеціальних досліджень. Нами розроблено технологію роботи соціального педагога з профілактики девіантної поведінки підлітків, щопередбачає: цілісність превентивного процесу; комплексний підхід до організації СПД; урахування ситуації їх соціального розвитку та орієнтацію на позитивне; гуманістичну спрямованість виховних впливів; стимуляцію участі в суб'єктно-значущій суспільно-корисній діяльності; персоніфікацію профілактичної роботи. Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз можливостей підвищення методичного потенціалу викладачів ПТНЗ з профілактики девіантної поведінки підлітків, вивчення умов впливу учнівського самоврядування на процес соціально-педагогічної профілактики девіантної поведінки підлітків.

Відомості про авторів

1. **Бабаш А.Р.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
2. **Баклушина О.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
3. **Бреус А.С.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
4. **Вороніна І.К.** – студент 3 курсу заочного факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
5. **Вороніна Р.В.** – студент 3 курсу заочного факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
6. **Гладун В.В.** – студент 5 курсу факультету педагогічної освіти КЗ «Харківської гуманітарно-педагогічної академії»
7. **Гладун Т.О.** – студент 5 курсу факультету педагогічної освіти КЗ «Харківської гуманітарно-педагогічної академії»
8. **Головня В.О.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
9. **Гордієнко К.О.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
10. **Дудник Т.В.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
11. **Задонська Ю.І.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
12. **Задоя І.А.** – студент 4 курсу (з/в) факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
13. **Займидорога О.О.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
14. **Запорожець О.В.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
15. **Ісіченко А.В.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
16. **Казьоннова К.М.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
17. **Карева К.С.** – студент 3 курсу Владимирського державного університету
18. **Каруник В.Є.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
19. **Кожан І.М.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
20. **Козіс Я.М.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
21. **Котляр С.О.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
22. **Крамаренко О.О.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

23. **Крикун А.Ю.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
24. **Крохмаль О.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
25. **Кузуб Д.О.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
26. **Кулик А.В.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
27. **Лєпшошкіна В.С.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
28. **Маковецька О.М.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
29. **Матвєєва Ю.В.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
30. **Машкіна А.О.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
31. **Ніколаєнко З.П.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
32. **Ніколаєнко Ю.Г.** – студент 4 курсу (з/в) факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
33. **Окань О.М.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
34. **Орехова Н., Сущева Д.**- студент 4 курсу Владимирского государственного университета
35. **Панченко О.А.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
36. **Папій О.О.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
37. **Парфененко Ю.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
38. **Петриця М.М.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
39. **Петрушина Я.О.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
40. **Піка О.О.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
41. **Платонова Д.** - студент 5 курсу Владимирского государственного университета
42. **Радченко Ю.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
43. **Рацієвська В.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
44. **Репна В.С.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
45. **Рузайкіна В.В.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

46. **Свистун І.Ю.** – студент 2 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
47. **Семененко О.В.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
48. **Сидоренко О.А.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
49. **Ситникова Д.С.** – студент 4 курсу (з/в) факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
50. **Соскова А.М.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
51. **Сулова Ю.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
52. **Таряник А.Г.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
53. **Тимошенко А.М.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
54. **Трипольська А.С.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології
55. **Трофімець О.С.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
56. **Тяпкіна Ю.О.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
57. **Удовенко Н.В.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
58. **Фіногєєва Є.Л.** – студент 3 курсу заочн.? факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
59. **Хлапонін С.С.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
60. **Черкашина Ю.О.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
61. **Чернікова О.О.** – студент 3 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
62. **Чумак Я.В.** – студент 4 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
63. **Шевченко М.С.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
64. **Шведова** – студент 3 курсу Владимирского государственного университета
65. **Ярошук К.І.** – студент 5 курсу факультету психології та соціології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

**Актуальні проблеми
соціально-педагогічних досліджень**

Матеріали міжнародної студентської
науково-практичної конференції,
присвяченої 210-річчю з дня заснування
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
22-23 квітня 2014 р.

Підписано до друку 07.04.2014 Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк ризографічний. Умов. друк. арк.2.
Зам. № 225 Тираж 100 прим.

Надруковано у ПП Єсін
Україна, 61072, м.Харків, пр.Леніна, 52
Тел.(057) 340-60-39

